

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MELCHIOR WATHELET
της 4ης Σεπτεμβρίου 2014¹

Υπόθεση C-434/13 P

**Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά**

Parker Hannifin Manufacturing Srl, πρώην Parker ITR Srl,

Parker-Hannifin Corp.

«Αίτηση αναιρέσεως — Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Ευρωπαϊκή αγορά των εύκαμπτων θαλάσσιων σωλήνων — Διαδοχή νομικών οντοτήτων — Καταλογισμός της παραβατικής συμπεριφοράς — Μείωση του προστίμου εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου»

1. Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση Parker ITR και Parker Hannifin κατά Επιτροπής², με την οποία το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε εν μέρει την απόφαση C(2009) 428 τελικό της Επιτροπής³ [η οποία αφορά τη σύμπραξη των «εύκαμπτων θαλάσσιων σωλήνων» (στο εξής: θαλάσσιοι σωλήνες), μία εκ των μακροβιότερων συμπράξεων στην ιστορία επιβολής κυρώσεων επί συμπράξεων⁴] και μείωσε σημαντικά το ύψος του επιβληθέντος στην Parker ITR προστίμου, καθώς και το ποσό μέχρι του οποίου η Parker-Hannifin Corp. (στο εξής: Parker-Hannifin) είχε κριθεί αλληλεγγύως υπόχρεη.

2. Η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να προσδιορίσει τις αρχές του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης οι οποίες εφαρμόζονται επί συμπράξεων στην περίπτωση κατά την οποία λαμβάνει χώρα εντός του ομίλου μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού που αποτελούν αντικείμενο της παραβάσεως ενόψει της μεταγενέστερης πώλησεως της προς ην η μεταβίβαση νομικής οντότητας (μιας θυγατρικής) σε ανεξάρτητο τρίτο, τούτο δε ενώ η μεταβίβασθείσα οντότητα εξακολουθεί, όπως προ της μεταβίβασεως, να μετέχει στη σύμπραξη (κατάσταση «οικονομικής συνέχειας ή διαδοχής» εντός του αυτού ομίλου).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — T-146/09, EU:T:2013:258, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

3 — Απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2009, περί διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου [101 ΣΛΕΕ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας EOX (Υπόθεση COMP/39406 – Εύκαμπτοι θαλάσσιοι σωλήνες, στο εξής: επίδικη απόφαση). Στις παρούσες προτάσεις θα χρησιμοποιηθεί η παλαιά αρίθμηση της Συνθήκης καθόσον η επίδικη απόφαση εκδόθηκε υπό την ισχύ της Συνθήκης ΕΚ. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι η εν λόγω σύμπραξη είναι η πρώτη στην οποία παρατηρείται έκδοση επιχειρηματία κράτους μέλους (Ιταλίας) εκ μέρους άλλου κράτους μέλους (Γερμανίας) προς τις Ηνωμένες Πολιτείες βάσει του δικαίου του ανταγωνισμού. Ο εν λόγω επιχειρηματίας ομολόγησε την ενοχή του, «walked into court wearing glasses and dressed in a khaki jump suit, leg irons and handcuffs and accompanied by two US Marshals» και καταδικάστηκε από το U.S. District Court in the Southern District of Florida σε δύο έτη φυλακίσεως, καθώς και σε χρηματική ποινή 50 000 δολαρίων Ηνωμένων Πολιτειών (USD). Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απέρριψε πρόσφατα την προσφυγή του κατά της αποφάσεως των γερμανικών αρχών (βλ., μεταξύ άλλων, mLex, «Extradited marine hose executive pleads guilty, sentenced to 24 months», 24 Απριλίου 2014, και «Human-rights court rejects case of extradited Italian cartel executive», 29 Μαΐου 2014).

4 — Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η εν λόγω σύμπραξη κάλυπτε ολόκληρο τον κόσμο και ότι οι μετέχουσες σε αυτήν επιχειρήσεις αντιπροσώπευαν ένα πολύ σημαντικό τμήμα του τομέα των θαλάσσιων σωλήνων στον κόσμο. Επρόκειτο για μια σύνθετη σύμπραξη, η οποία διέθετε ισχυρή τυπική οργάνωση, καθώς είχε υιοθετήσει «καταστατικά» υπό τη μορφή πρωτοκόλλου συνεργασίας, επίσημη δομή «Club», κωδικές ονομασίες, ενώ προσέφευγε στις υπηρεσίες εξωτερικών «συμβούλων» οι οποίοι τη συντόνιζαν και την επόπτευαν. Επρόκειτο επίσης για μια ανθεκτική στο χρόνο σύμπραξη. Συγκεκριμένα, κατόπιν μια κρίσεως που διήλθε κατά το διάστημα μεταξύ Μαΐου 1997 και Ιουνίου 1999, η εν λόγω σύμπραξη ανέκτησε την αρχική της ισχύ και συνέχισε τις δραστηριότητές της επί οκτώ ακόμη έτη. Η σύμπραξη διαλύθηκε μόνο κατόπιν συντονισμένων επιθεωρήσεων εκ μέρους διαφόρων αρμοδίων για τον ανταγωνισμό αρχών ανά τον κόσμο. Εν συνεχεία, διάφορα αναμειγμένα στη σύμπραξη διευθύνοντα στελέχη καταδικάστηκαν σε ποινές φυλακίσεως σε διάφορες χώρες.

3. Το ζήτημα που εγείρεται στο πλαίσιο της υπό κρίση διαφοράς σχετίζεται, αφενός, με την αρχή της *προσωπικής ευθύνης*, κατά την οποία επιβάλλεται ο καταλογισμός παραβάσεως (εν προκειμένω συμπράξεως) στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εκμεταλλεύεται τη μετέχουσα στη σύμπραξη επιχείρηση⁵, και, αφετέρου, με την εξαίρεση από την εν λόγω αρχή, ήτοι με την αρχή της οικονομικής συνέχειας (συνέχειας η οποία καταγράφεται ιδίως στις περιπτώσεις αναδιοργανώσεων ή λοιπών μεταβολών στο εσωτερικό ομίλου επιχειρήσεων), κατά την οποία, για την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού ενδέχεται να κριθεί αναγκαίος ο καταλογισμός συμπράξεως όχι στο αρχικώς ευθυνόμενο για την εκμετάλλευση της επιχείρησης πρόσωπο, αλλά στο πρόσωπο που ανέλαβε εν συνεχεία την εκμετάλλευση της εμπλεκόμενης επιχείρησης⁶.

I – Το ιστορικό της διαφοράς

4. Τα πραγματικά περιστατικά συνομολογούνται από τους διαδίκους.

5. Οι επίμαχες στην υπό κρίση υπόθεση δραστηριότητες στον τομέα των θαλάσσιων σωλήνων⁷ εγκαινιάστηκαν το 1966 από την *Pirelli Treg SpA*, εταιρεία του ομίλου *Pirelli*. Μετά τη συγχώνευση δύο θυγατρικών του ομίλου *Pirelli*, τις εν λόγω δραστηριότητες ανέλαβε η *ITR SpA* (στο εξής: *ITR*).

6. Το 1993 η *ITR* εξαγοράστηκε από τη *Saiag SpA* (στο εξής: *Saiag*).

7. Το 2001 η *Parker-Hannifin Corp.*, εταιρεία χαρτοφυλακίου του ομίλου *Parker-Hannifin*, και η *Saiag* ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για ενδεχόμενη εξαγορά, εκ μέρους της *Parker Hannifin*, των δραστηριοτήτων της *ITR* στον τομέα των θαλάσσιων σωλήνων. Με την προοπτική της εν λόγω πώλησεως, η *ITR* ίδρυσε το 2001 θυγατρική με την επωνυμία *ITR Rubber*.

8. Την 5η Δεκεμβρίου 2001 η *Parker Hannifin Holding*, θυγατρική ανήκουσα εξ ολοκλήρου στην *Parker Hannifin*, συμφώνησε με την *ITR* την πλήρη εξαγορά των μεριδίων της *ITR Rubber* η εξαγορά θα ελάμβανε χώρα κατόπιν αιτήσεως της *Parker Hannifin Holding*.

9. Η σχετική σύμβαση προέβλεπε, μεταξύ άλλων, ότι η μεταβίβαση του κλάδου των σωλήνων από καουτσούκ (συμπεριλαμβανομένου του κλάδου των θαλάσσιων σωλήνων) από την *ITR* στην *ITR Rubber* θα πραγματοποιείτο κατόπιν αιτήσεως της *Parker-Hannifin Holding*.

10. Τη 19η Δεκεμβρίου 2001 η *ITR* μεταβίβασε τις δραστηριότητές της στον κλάδο των θαλάσσιων σωλήνων στην *ITR Rubber*.

11. Η μεταβίβαση ετέθη τυπικώς σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2002.

12. Την 31η Ιανουαρίου 2002 η *Parker Hannifin Holding* εξαγόρασε από την *ITR* τα μερίδια της *ITR Rubber*. Η *ITR Rubber* μετονομάστηκε σε *Parker ITR Srl*⁸.

5 — Βλ. αποφάσεις *KNP BT* κατά Επιτροπής (C-248/98 P, EU:C:2000:625, σκέψη 71), *Cascades* κατά Επιτροπής (C-279/98 P, EU:C:2000:626, σκέψη 78), *Stora Kopparbergs Bergslags* κατά Επιτροπής (C-286/98 P, EU:C:2000:630, σκέψη 37) και *SCA Holding* κατά Επιτροπής (C-297/98 P, EU:C:2000:633, σκέψη 27), καθώς και τις προτάσεις της γενικής εισαγγελέως J. Kokott στην υπόθεση *ETI* κ.λπ. (C-280/06, EU:C:2007:404, σκέψη 71).

6 — Βλ. αποφάσεις *Aalborg Portland* κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, EU:C:2004:6, σκέψεις 356 έως 359), *ETI* κ.λπ. (C-280/06, EU:C:2007:775), *Jungbunzlauer* κατά Επιτροπής (T-43/02, EU:T:2006:270), *ArcelorMittal Luxembourg* κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-405/06, EU:T:2009:90) και, επί αιτήσεως αναρέσεως, *ArcelorMittal Luxembourg* κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά *ArcelorMittal Luxembourg* κ.λπ. (C-201/09 P και C-216/09 P, EU:C:2011:190).

7 — Οι θαλάσσιοι σωλήνες χρησιμοποιούνται για τη φόρτωση φυσικού αερίου ή πετρελαϊκών προϊόντων από εγκαταστάσεις ανοικτής θαλάσσης (επί παραδείγματι, σημαντήρες αγκυροβολημένους σε ανοικτή θάλασσα ή πλωτές μονάδες άντλησης φυσικού αερίου ή πετρελαίου) επί δεξαμενόπλοιων και, εν συνεχεία, για την εκφόρτωση των προϊόντων αυτών σε άλλες εγκαταστάσεις ανοικτής θαλάσσης ή σε χερσαίες εγκαταστάσεις.

8 — Στις παρούσες προτάσεις θα χρησιμοποιηθεί η επωνυμία *Parker ITR* ομοίως για τις περιόδους κατά τις οποίες η επιχείρηση ανήκε στον όμιλο *Saiag* και στην ενδιάμεση εταιρεία *ITR* και ονομαζόταν *ITR Rubber*.

13. Το 2007 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία έρευνας για παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ στην αγορά των θαλάσσιων σωλήνων.

14. Με την επίδικη απόφαση η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ένδεκα εταιρείες, μεταξύ των οποίων η Parker Hannifin Manufacturing (πρώην Parker ITR) και η Parker-Hannifin (στο εξής, ομού: αναιρεσίβλητες), είχαν διαπράξει ενιαία και διαρκή παράβαση στον τομέα των θαλάσσιων σωλήνων εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), σε διάφορα χρονικά διαστήματα μεταξύ της 1ης Απριλίου 1986 και της 2α Μαΐου 2007, παράβαση η οποία συνίστατο στην κατανομή των προσκλήσεων προς υποβολή προσφορών, στον καθορισμό τιμής, στον καθορισμό ποσοστώσεων, στον καθορισμό όρων πωλήσεων, στη γεωγραφική κατανομή της αγοράς και στην ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών σχετικών με τις τιμές, τους όγκους πωλήσεων και τις προσκλήσεις προς υποβολή προσφορών.

15. Με την εν λόγω απόφαση η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Parker ITR είχε μετάσχει στη σύμπραξη κατά το διάστημα μεταξύ 1ης Απριλίου 1986 και 2ας Μαΐου 2007, ενώ η Parker-Hannifin κατά το διάστημα μεταξύ 31ης Ιανουαρίου 2002 και 2ας Μαΐου 2007. Η Επιτροπή επέβαλε στην Parker ITR πρόστιμο ύψους 25 610 000 ευρώ, εκ των οποίων για το ποσό των 8 320 000 ευρώ εκρίθη αλληλεγγύως υπόχρεη η Parker-Hannifin.

16. Η Επιτροπή έκρινε ότι ούτε η Pirelli ούτε η ITR ούτε η Saiag (οι πρώην μητρικές εταιρείες και/ή προκάτοχοι της Parker ITR) υπείχαν ευθύνη ως αποδέκτες της αποφάσεως και δεν επέβαλε σε αυτές κυρώσεις, διότι ως προς αυτές η παράβαση είχε παραγραφεί.

II – Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

17. Την 9η Απριλίου 2009 η Parker ITR και η Parker-Hannifin άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου [νυν Γενικού Δικαστηρίου, στο εξής: Γενικό Δικαστήριο] προσφυγή, με την οποία ζήτησαν την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως καθόσον τις αφορούσε και, επικουρικώς, τη μείωση του επιβληθέντος σε αυτές προστίμου. Προς στήριξη της προσφυγής τους οι δύο εταιρείες προέβαλαν εννέα λόγους ακυρώσεως.

18. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η οποία δημοσιεύθηκε τη 17η Μαΐου 2013, το Γενικό Δικαστήριο έκανε δεκτό το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως, το οποίο αντλείτο από παραβίαση της αρχής της προσωπικής ευθύνης, και ακύρωσε το άρθρο 1, στοιχείο θ', της επίδικης αποφάσεως, καθό μέρος γινόταν με αυτό δεκτή η ευθύνη της Parker ITR Srl για το προ της 1ης Ιανουαρίου 2002 χρονικό διάστημα (σκέψεις 83 έως 130). Συνακολούθως, το Γενικό Δικαστήριο έκανε ομοίως δεκτούς τον πέμπτο και τον έκτο λόγους ακυρώσεως, οι οποίοι αφορούσαν την προσαύξηση του επιβληθέντος στις αναιρεσίβλητες προστίμου εξαιτίας του ηγετικού ρόλου που η Parker ITR είχε διαδραματίσει κατά το διάστημα μεταξύ Ιουνίου 1999 και Σεπτεμβρίου 2001 (σκέψεις 139 και 140, 145 και 146, καθώς και σκέψεις 253 και 254 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως).

19. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τους λοιπούς λόγους ακυρώσεως.

20. Ασκώντας την εξουσία του πλήρους δικαιοδοσίας, το Γενικό Δικαστήριο μείωσε το επιβληθέν στην Parker ITR πρόστιμο από 25 610 000 ευρώ σε 6 400 000 ευρώ. Το Γενικό Δικαστήριο μείωσε επίσης κατά 100 000 ευρώ το ποσό μέχρι του οποίου η Parker-Hannifin είχε κριθεί αλληλεγγύως υπόχρεη (καθορίζοντας το σε 6 300 000 ευρώ)⁹.

9 — Η σκέψη 257 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως έχει ως εξής: «[κ]ατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει, πρώτον, να ακυρωθεί το άρθρο 1, στοιχείο θ', της [επίδικης] αποφάσεως, καθόσον αφορά την παράβαση η οποία προσάπτεται στην Parker ITR για το προ του Ιανουαρίου 2002 χρονικό διάστημα, δεύτερον, να καθορισθεί το ποσό του επιβληθέντος σε αυτήν προστίμου σε 6 400 000 ευρώ, ποσό για το οποίο η Parker-Hannifin πρέπει να θεωρηθεί αλληλεγγύως υπεύθυνη μέχρι των 6 300 000 ευρώ, εφόσον η από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη της Parker-Hannifin δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το χρονικό διάστημα από 1ης έως 31 Ιανουαρίου 2002, και, τέλος, τρίτον, να απορριφθεί η προσφυγή κατά τα λοιπά».

III – Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

21. Προς στήριξη της αιτήσεως της αναιρέσεως η Επιτροπή προβάλλει δύο λόγους αναιρέσεως. Με το υπόμνημά τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως οι αναιρεσίβλητες προέβαλαν επιχειρήματα σχετικά με τον υπολογισμό του προστίμου για την περίπτωση ευδοκιμήσεως του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

A – Πρώτος λόγος αναιρέσεως: πεπλανημένη εφαρμογή της σχετικής με την οικονομική συνέχεια νομολογίας

1. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

22. Αφού υπενθύμισε τη νομολογία περί της αρχής της προσωπικής ευθύνης (σκέψεις 85 και 88) και περί της αρχής της οικονομικής συνέχειας (σκέψεις 89 έως 98), με τις σκέψεις 115, 116 και 121 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως το Γενικό Δικαστήριο απεφάνθη ως ακολούθως:

«115 Διαπιστώνεται ότι, αφενός, από 27 Ιουνίου 2001 έως 31 Ιανουαρίου 2002, η ITR Rubber ήταν θυγατρική ανήκουσα κατά 100 % στην ITR και, αφετέρου, η μεταβίβαση των δραστηριοτήτων σχετικά με τους σωλήνες από καουτσούκ στην ITR Rubber τέθηκε σε ισχύ μόλις από την 1η Ιανουαρίου 2002, εφόσον από κανένα στοιχείο του φακέλου της Επιτροπής δεν αποδεικνύεται ότι η ITR Rubber είχε οποιαδήποτε δραστηριότητα, και, ειδικότερα, δραστηριότητα συνδεόμενη με τους θαλάσσιους σωλήνες, πριν από την ημερομηνία αυτή. [...]

116 Υπό τις συνθήκες αυτές, το νομικό πρόσωπο που διηύθυνε την οικεία επιχείρηση κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως, δηλαδή η ITR και η μητρική της εταιρία Saiag, ευθύνεται για την παράβαση αυτή, έστω και αν, κατά τον χρόνο εκδόσεως της περί διαπιστώσεως της παραβάσεως αποφάσεως, η εκμετάλλευση της δραστηριότητας σχετικά με τους θαλάσσιους σωλήνες τελούσε υπό την ευθύνη άλλης επιχειρήσεως, εν προκειμένω της Parker-Hannifin. Συγκεκριμένα, η αρχή της προσωπικής ευθύνης δεν διακυβεύεται από την αρχή της οικονομικής συνέχειας σε περιπτώσεις όπως η προκειμένη, στις οποίες μια εμπλεκόμενη σε σύμπραξη επιχείρηση, ήτοι η Saiag, και η θυγατρική της ITR, μεταβίβασε μέρος των δραστηριοτήτων της σε ανεξάρτητο τρίτο και δεν υφίστανται διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ του παλαιού και του νέου φορέα εκμετάλλευσης δηλαδή, εν προκειμένω, μεταξύ της Saiag ή της ITR και της Parker-Hannifin.

121 [...], εφόσον πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα της συλλογιστικής της Επιτροπής όσον αφορά την εφαρμογή [της αρχής] της οικονομικής συνέχειας μόνο στην μεταβίβαση των στοιχείων ενεργητικού της ITR στην ITR Rubber (και όχι στην μεταβίβαση της θυγατρικής ITR Rubber στην Parker-Hannifin), η ευθύνη της Saiag και της ITR δεν μπορεί να μεταβιβασθεί στην ITR Rubber κατ' εφαρμογήν [της αρχής] αυτ[ής]. [...]

2. Επιχειρηματολογία των διαδίκων

23. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι επιβάλλεται, εν προκειμένω, η διάκριση μεταξύ δύο μεταβιβάσεων στοιχείων του ενεργητικού: αφενός, μιας μεταβιβάσεως εντός του αυτού ομίλου, εν προκειμένω εντός του ομίλου Saiag, στο πλαίσιο του οποίου τα στοιχεία του ενεργητικού της ITR μεταβιβάστηκαν στην ITR Rubber και, αφετέρου, μιας μεταβιβάσεως μεταξύ ομίλων, εν προκειμένω μεταξύ των ομίλων Saiag και Parker-Hannifin, με την εκ μέρους της Saiag πώληση στην Parker-Hannifin της ITR Rubber, μετέπειτα ITR Parker.

24. Κατά την Επιτροπή, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο επικεντρώθηκε αποκλειστικώς στη δεύτερη μεταβίβαση.

25. Η Επιτροπή εκτιμά ότι η πρώτη μεταβίβαση πραγματοποιήθηκε συμφώνως προς τους όρους που η νομολογία απαιτεί για την κατάφαση οικονομικής συνέχειας. Η αναιρεσείουσα υπενθυμίζει ότι, κατά την εν λόγω νομολογία, οσάκις δύο οντότητες (εν προκειμένω η ITR και η ITR Rubber) αποτελούν ενιαία οικονομική οντότητα, το γεγονός ότι η οντότητα που διέπραξε την παράβαση (ITR) εξακολουθεί να υφίσταται δεν εμποδίζει, αυτό καθ' εαυτό, την επιβολή κυρώσεως επί της οντότητας στην οποία αυτή μεταβίβασε τις οικονομικές της δραστηριότητες (ITR Rubber). Κατά την Επιτροπή, μια τέτοια επιβολή κυρώσεως χωρεί ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία οι εν λόγω οντότητες τελούσαν υπό τον έλεγχο του αυτού προσώπου (εν προκειμένω, της Saiag) και εφάρμοζαν κατ' ουσίαν, δεδομένων των στενών δεσμών που τις συνέδεαν από οικονομικής και οργανωτικής απόψεως, τις ίδιες οδηγίες εμπορικής πολιτικής.

26. Κατά την Επιτροπή, προκειμένου να εξακριβωθεί εάν συντρέχει περίπτωση μεταβιβάσεως στοιχείων του ενεργητικού εντός του αυτού ομίλου ή εάν, αντιθέτως, πρόκειται για μεταβίβαση μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων κρίσιμη είναι η ημερομηνία της ίδιας της μεταβιβάσεως των στοιχείων του ενεργητικού. Εν προκειμένω, η Saiag/ITR ίδρυσε την ITR Rubber, θυγατρική στην οποία μεταβιβάσθηκαν τα στοιχεία του ενεργητικού ενόσω αυτή τελούσε υπό τον έλεγχο της Saiag/ITR.

27. Κατά την αναιρεσείουσα, μολονότι απαιτείται η ύπαρξη διαρθρωτικών δεσμών κατά την εν λόγω ημερομηνία, δεν είναι αναγκαία η διατήρηση των δεσμών αυτών καθ' όλη τη διάρκεια της παραβάσεως. Το γεγονός ότι η ITR Rubber δεν παρέμεινε στον όμιλο Saiag και ότι από της ιδρύσεώς της έως την πώλησή της στον όμιλο Parker-Hannifin παρήλθε βραχύ χρονικό διάστημα δεν ασκεί επιρροή. Ομοίως, κατά την Επιτροπή, το στοιχείο ότι, από της ιδρύσεώς της, η ITR Rubber προοριζόταν προς πώληση στερείται σημασίας: προκειμένου να μη διακυβεύεται η ασφάλεια δικαίου, η εφαρμογή της αρχής της οικονομικής συνέχειας πρέπει να διέπεται από αντικειμενικούς και σαφείς κανόνες και να μην εξαρτάται από υποκειμενικές προθέσεις ή από γεγονότα μεταγενέστερα της μεταβιβάσεως.

28. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, εν αντιθέσει προς ό, τι απεφάνθη το Γενικό Δικαστήριο, δεν ήταν υποχρεωμένη να καταλογίσει την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά στις μητρικές εταιρείες Saiag και ITR. Το γεγονός ότι η ίδια, σε παλαιότερη υπόθεση, είχε προκρίνει τον καταλογισμό της εν λόγω ευθύνης στην μεταβιβάσασα εταιρεία και όχι στην μεταβιβασθείσα θυγατρική στερείται σημασίας, καθώς η πρακτική λήψεως αποφάσεων που η ίδια έχει ακολουθήσει στο παρελθόν δεν δημιουργεί νομικό πλαίσιο δεσμευτικό για την αξιολόγηση της νομιμότητας πράξεων που αυτή εκδίδει σε μεταγενέστερο χρόνο. Επιλέγοντας, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, να καταλογίσει την ευθύνη για την παράβαση στην ITR Rubber ως οικονομική διάδοχο της ITR, η Επιτροπή έκανε χρήση της εξουσίας εκτιμήσεως που της αναγνωρίζει η νομολογία. Η Επιτροπή επισημαίνει συναφώς ότι, μολονότι η επιβολή προστίμου στην Parker ITR ενδέχεται να είχε ως αποτέλεσμα την υποτίμηση της αξίας της πραγματοποιηθείσας από την Parker-Hannifin επενδύσεως, ο κίνδυνος αυτός δεν διαφέρει άλλων κινδύνων που ενέχει η εξαγορά μιας εταιρείας (επί παραδείγματι, του κινδύνου αναλήψεως περιβαλλοντικής ευθύνης) και έναντι των οποίων ο αγοραστής δύναται να προστατευθεί λαμβάνοντας μέριμνα για την ενσωμάτωση των κατάλληλων ρητρών αποποίησης ευθύνης στη συμφωνία αγοραπωλησίας.

29. Τέλος, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο καταλογισμός στην Parker ITR της ευθύνης για την παράβαση για όλο το διάστημα κατά το οποίο τα στοιχεία του ενεργητικού που αποτέλεσαν αντικείμενο της παραβάσεως είχαν μετάσχει στην παράβαση δικαιολογείτο κατά μείζονα λόγο διότι η επιβολή κυρώσεως στην προκάτοχο των στοιχείων, ήτοι στη Saiag/ITR, ήταν αδύνατη λόγω παραγραφής. Υπό το πρίσμα αυτό, η λόγω της παραγραφής αδυναμία επιβολής προστίμου στο πρώην υπεύθυνο για την εκμετάλλευση πρόσωπο ισοδυναμεί με κατάσταση κατά την οποία το πρόσωπο αυτό έχει παύσει να υφίσταται νομικώς ή έχει παύσει οιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα, περίπτωση κατά την οποία, προς τον σκοπό εξασφαλίσεως της αποτελεσματικής εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ρητώς ότι υφίσταται οικονομική

διαδοχή¹⁰.

30. Προς αντίκρουση των επιχειρημάτων της Επιτροπής, η Parker Hannifin Manufacturing και η Parker-Hannifin επισημαίνουν ότι η εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνεία της νομολογίας περί της οικονομικής συνέχειας είναι πεπλανημένη. Κατά τις αναιρεσίβλητες και εν αντιθέσει προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, με την απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775) το Δικαστήριο δεν διαμόρφωσε κάποιον αυτόματο κανόνα κατά τον οποίο η ύπαρξη στο παρελθόν απλού διαρθρωτικού δεσμού μεταξύ του μεταβιβάζοντος τη σχετιζόμενη με παράβαση δραστηριότητα και του προς τον η μεταβίβαση καθιστά αυτοδικαίως τον τελευταίο υπεύθυνο για την εν λόγω παράβαση. Όπως επισημαίνουν, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ρητώς ότι μια τέτοια συνέπεια είναι δυνατή μόνον υπό τον όρο ότι έχει αποδειχθεί ότι ο μεταβιβάζων και ο προς τον η μεταβίβαση τελούσαν υπό τον πραγματικό έλεγχο του αυτού προσώπου κατά τον χρόνο κατά τον οποίο υφίστατο ο διαρθρωτικός δεσμός και ότι αυτοί εφάρμοζαν κατ' ουσίαν τις ίδιες οδηγίες εμπορικής πολιτικής. Η Parker Hannifin Manufacturing και η Parker-Hannifin προσθέτουν ότι η δική τους ερμηνεία επιβεβαιώνεται από τη μεταγενέστερη απόφαση ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής (C-352/09 P, EU:C:2011:191), εκδοθείσα επί υποθέσεως στο πλαίσιο της οποίας ούτε η Επιτροπή ούτε το Δικαστήριο προέβλεπαν τον διαρθρωτικό δεσμό που υφίστατο αρχικώς μεταξύ της μεταβιβάζουσας Thyssen Stahl και της προς την η μεταβίβαση ThyssenKrupp Nirosta ως πιθανό ή αποχρώντα λόγο προς δικαιολόγηση του καταλογισμού της παραβατικής συμπεριφοράς της πρώτης στη δεύτερη.

31. Κατά τις αναιρεσίβλητες, με την επίδικη απόφαση η Επιτροπή παρέλειψε πλήρως να εξετάσει, αν κατά τη σύντομη διάρκεια του διαρθρωτικού δεσμού που υπήρξε μεταξύ της ITR και της ITR Rubber, οι δύο αυτές οντότητες τελούσαν, όπως απαιτεί η απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775), υπό τον έλεγχο του αυτού προσώπου και εφάρμοζαν κατ' ουσίαν, δεδομένων των στενών δεσμών που τις συνέδεαν από οικονομικής και οργανωτικής πλευράς, τις ίδιες οδηγίες εμπορικής πολιτικής. Όπως επισημαίνουν, η επίδικη απόφαση αναφέρει απλώς ότι, κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως, εκ μέρους της ITR, των δραστηριοτήτων στον τομέα των θαλάσσιων σωλήνων στην ITR Rubber, η ITR Rubber «ανήκ[ε] κατά 100%» στην ITR. Η εν λόγω απόφαση ουδεμία μνεία περιέχει στη νομολογία κατά την οποία μια μητρική εταιρεία τεκμαίρεται ότι ασκεί καθοριστική επιρροή στη θυγατρική εταιρεία που της ανήκει σε ποσοστό 100%. Στην περίπτωση, εξάλλου, κατά την οποία θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση ερείδεται σιωπηρώς στο εν λόγω τεκμήριο, στοιχειοθετείται προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των αναιρεσιβλήτων, καθώς η ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν περιείχε σαφή αναφορά στο τεκμήριο αυτό.

32. Η Parker Hannifin Manufacturing και η Parker-Hannifin συνάγουν εξ αυτού ότι, εφόσον με την επίδικη απόφαση η Επιτροπή παρέλειψε να εξετάσει αν η ITR και η ITR Rubber (μετέπειτα Parker ITR) συνιστούσαν μία και την αυτή επιχείρηση κατά το σύντομο διάστημα κατά το οποίο συνδέονταν μεταξύ τους διαρθρωτικώς, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αποφαινόμενο ότι η Parker ITR δεν ηδύνατο να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη συμπεριφορά της ITR επί τη βάση και μόνον ενός τέτοιου παρελθόντος διαρθρωτικού δεσμού.

33. Οι αναιρεσίβλητες τονίζουν, τέλος, ότι οι κανόνες παραγραφής είναι αντικειμενικοί κανόνες των οποίων η εφαρμογή είναι ανεξάρτητη των εμπλεκόμενων στην παράβαση φορέων. Ενώ οι φορείς αυτοί ενδέχεται να αποπειραθούν να απεκδυθούν την ευθύνη τους μέσω μεταβιβάσεων σε θυγατρικές, δεν έχουν κανέναν έλεγχο επί της εφαρμογής των κανόνων παραγραφής. Η δήλωση της Επιτροπής ότι η αδυναμία επιβολής προστίμου σε φορέα λόγω παραγραφής ισοδυναμεί με κατάσταση κατά την οποία το πρώην υπεύθυνο για την εκμετάλλευση πρόσωπο έχει παύσει να υφίσταται νομικώς ή έχει παύσει οιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα μαρτυρεί, επομένως, σύγχυση.

10 — Η Επιτροπή παραπέμπει στην απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψη 41).

3. Εκτίμηση

α) Εισαγωγή

34. Η υπό κρίση υπόθεση βαδίζει στα ίχνη της αποφάσεως ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775), με την οποία το Δικαστήριο διαπίστωσε την ύπαρξη οικονομικής συνέχειας σε περιστάσεις πολύ παρόμοιες με αυτές της υπό κρίση υποθέσεως. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω υπόθεση, είχε πραγματοποιηθεί εντός του αυτού ομίλου μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού σε νεοϊδρυθείσα θυγατρική εταιρεία, συσταθείσα με σκοπό την ιδιωτικοποίησή της και, εν συνεχεία, πωληθείσα, όπως εν προκειμένω (τούτο δε άνευ οιασδήποτε ενδείξεως καταχρηστικής προθέσεως). Την εν λόγω απόφαση επικαλούνται, εξάλλου, και οι αντίδικοι στην υπό κρίση υπόθεση, προς στήριξη, ωστόσο, αντιτιθέμενων θέσεων.

β) Νομολογία

35. Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι το δίκαιο ανταγωνισμού της Ένωσης εφαρμόζεται επί επιχειρήσεων των οποίων η δομή, ο τρόπος χρηματοδότησεως, η νομική οργάνωση και το ιδιοκτησιακό καθεστώς δύνανται να μεταβάλλονται συν τω χρόνω. Φρονώ (όπως η Επιτροπή) ότι το στοιχείο αυτό και η αναγκαιότητα προσαρμογής της αποτελεσματικής εφαρμογής του δικαίου του ανταγωνισμού στις εν λόγω μεταβολές δύνανται να δικαιολογήσουν παρεκκλίσεις από την αρχή της προσωπικής ευθύνης, ιδίως επί καταστάσεων όπως αυτή της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775) ή αυτή της υπό κρίση υποθέσεως, επί της οποίας θα μπορούσε να τύχει εφαρμογής η αρχή της οικονομικής συνέχειας.

36. Είναι προφανές ότι, οσάκις μια επιχείρηση αποκτά μια άλλη δια εξαγοράς των μετοχών της, δεν θα υφίσταται κατά κανόνα πρόβλημα, διότι η *νομική οντότητα* παραμένει η ίδια (μεταβίβαση νομικής οντότητας). Τα ζητήματα θα ανακύπτουν, αντιθέτως, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο αγοραστής αποκτά την «business» εμπλακείας σε παράβαση επιχειρήσεως και κατά τις οποίες αυτό που μεταβιβάζεται είναι τα στοιχεία του ενεργητικού (μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού)¹¹.

37. Με την απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, σκέψη 145), το Δικαστήριο έκρινε, ως προς την αρχή της οικονομικής συνέχειας (της οποίας η Anic αξίωνε την εφαρμογή, δεδομένης της μεταβίβασεως των εμπλεκόμενων στην παράβαση στοιχείων του ενεργητικού της), ότι «καθ' όσον η Anic προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι της κατελόγησε την ευθύνη της παραβάσεως, παρ' όλον ότι ο κλάδος πολυπροπυλενίου της είχε μεταβιβασθεί στη Monte, παραγνωρίζει την αρχή του προσωποπαγούς χαρακτήρα της ευθύνης και παραμελεί το κρίσιμο στοιχείο, που προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. συναφώς απόφαση Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, [40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, EU:C:1975:174,] σκέψεις 80 και 84), ότι [η] λεγόμεν[η] [αρχή] “της οικονομικής συνέχειας” μπορεί να λειτουργήσει μόνο στην περίπτωση στην οποία το ευθυνόμενο για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως νομικό πρόσωπο έπαυσε να υφίσταται νομικώς μετά τη διάπραξη της παραβάσεως. Έπεται επίσης ότι η εφαρμογή αυτών των κριτηρίων ουδόλως αντιβαίνει στην αρχή της ασφάλειας δικαίου».

38. Εντούτοις, το γεγονός και μόνον ότι μια εμπλακείσα σε παράβαση νομική οντότητα εξακολουθεί να υφίσταται δεν αποκλείει άνευ ετέρου τη δυνατότητα της Επιτροπής να καταλογίσει την ευθύνη στην οντότητα στην οποία μεταβιβάσθηκαν οι οικονομικές δραστηριότητες.

39. Όπως υπενθύμισε προσφάτως το Δικαστήριο με την απόφασή του Versalis κατά Επιτροπής (C-511/11 P, EU:C:2013:386), «[κ]ατά πάγια νομολογία, το δίκαιο του ανταγωνισμού της Ένωσης αφορά τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων, η δε έννοια της επιχειρήσεως καλύπτει κάθε φορέα ο οποίος ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος που τον διέπει και

11 — Βλ., επί παραδείγματι, Jones, A., και Sufrin, B., *EC Competition Law*, Οξφόρδη, 2004, σ. 121.

του τρόπου χρηματοδοτήσεώς του [...]. Οσάκις αυτός ο φορέας παραβιάζει τους κανόνες του ανταγωνισμού, ευθύνεται, κατά την αρχή της προσωπικής ευθύνης, για την παράβαση αυτή [12]. [...]. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, *όταν δύο επιχειρήσεις αποτελούν ενιαία οικονομική οντότητα, το γεγονός ότι η επιχείρηση που διέπραξε την παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται δεν εμποδίζει, καθεαυτό, την επιβολή κυρώσεως στην επιχείρηση στην οποία αυτή μεταβίβασε τις οικονομικές της δραστηριότητες*. Ειδικότερα, επιβολή κυρώσεως σε μια τέτοια περίπτωση δικαιολογείται εφόσον οι εν λόγω επιχειρήσεις *ήσαν υπό τον έλεγχο του ίδιου προσώπου και εφάρμοσαν, ενόψει των στενών δεσμών που τις ενώνουν από οικονομικής και οργανωτικής απόψεως, κατ' ουσίαν, τις ίδιες εμπορικές οδηγίες*»¹³ (η υπογράμμιση δική μου). Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Γενικό Δικαστήριο αναφέρεται εξάλλου στις ίδιες προϋποθέσεις εφαρμογής της αρχής της οικονομικής συνέχειας (σκέψεις 92 και 93).

40. Προσωπικώς, αντιλαμβάνομαι τη λογική αυτής της νομολογίας: λαμβανομένης υπόψη της μακράς διάρκειας των συμπράξεων και, ενίοτε, των ερευνών της Επιτροπής, είναι σημαντική –σε καταστάσεις οικονομικής συνέχειας εντός του αυτού ομίλου (συνέχειας η οποία θα μπορούσε εξάλλου να χρησιμοποιηθεί για την αποφυγή της ευθύνης)– η εξασφάλιση του κολασμού της παραβάσεως, κατ' εφαρμογήν ιδίως της αρχής της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης.

41. Με την απόφαση HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-9/99, EU:T:2002:70, σκέψη 106), το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι «[ε]ίναι αληθές ότι, υπό ορισμένες περιστάσεις, παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού μπορεί να καταλογιστεί στον οικονομικό διάδοχο του νομικού προσώπου το οποίο είναι ο δράστης της παραβάσεως, έστω και αν αυτό δεν έχει παύσει να υφίσταται κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως περί διαπιστώσεως της εν λόγω παραβάσεως, ούτως ώστε να μη διακυβευθεί η πρακτική αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών λόγω των επελθουσών μεταβολών, ιδίως, στη νομική μορφή των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων»¹⁴.

42. Με την απόφαση του τμήματος μείζονος συνθέσεως ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψεις 40, 41 και 44) το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η εφαρμογή της αρχής της οικονομικής συνέχειας δικαιολογείται από την αναγκαιότητα διασφάλισης της αποτρεπτικής λειτουργίας των κυρώσεων που επιβάλλονται επί παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού.

43. Με τη σκέψη 41 της εν λόγω αποφάσεως το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι, «αν δεν προβλεπόταν καμία άλλη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων σε άλλον φορέα εκτός αυτού που διέπραξε την παράβαση, οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να αποφύγουν κυρώσεις για τον απλό λόγο ότι η ταυτότητά τους άλλαξε λόγω αναδιαρθρώσεων, μεταβιβάσεων ή άλλων νομικών ή οργανωτικών αλλαγών. Ο σκοπός της καταστολής των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορών και της αποτροπής της επανάληψής τους με την επιβολή αποτρεπτικών κυρώσεων [15] με τον τρόπο αυτό θα αποτύγχανε». Με τη σκέψη 42 της ίδιας αποφάσεως το Δικαστήριο επισήμανε περαιτέρω ότι «οσάκις μια επιχείρηση, η οποία παρέβη τους κανόνες του ανταγωνισμού, αποτελεί αντικείμενο νομικής ή οργανωτικής μεταβολής, η μεταβολή αυτή δεν έχει κατ' ανάγκην ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέας επιχειρήσεως απαλλαγμένης της ευθύνης των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορών της προηγούμενης επιχειρήσεως αν, από οικονομικής απόψεως, οι δύο επιχειρήσεις ταυτίζονται».

12 — Το Δικαστήριο παραπέμπει συναφώς στην απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψεις 38 και 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

13 — Το Δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψεις 48 και 49 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, ήτοι απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, EU:C:2004:6, σκέψεις 355 έως 358).

14 — Το Γενικό Δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση NMH Stahlwerke κατά Επιτροπής (T-134/94, EU:T:1999:44, σκέψη 127).

15 — Το Δικαστήριο παραπέμπει συναφώς στις ακόλουθες αποφάσεις: ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής (41/69, EU:C:1970:71, σκέψη 173) και Showa Denko κατά Επιτροπής (C-289/04 P, EU:C:2006:431, σκέψη 61), καθώς και Britannia Alloys & Chemicals κατά Επιτροπής (C-76/06 P, EU:C:2007:326, σκέψη 22).

44. Ομοίως, με τη σκέψη 51 της αποφάσεως του Hoechst κατά Επιτροπής (T-161/05, EU:T:2009:366), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι «[γ]ια την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων περί ανταγωνισμού, μπορεί να καταστεί αναγκαίο να καταλογισθεί σύμπραξη κατ' εξαίρεση στον νέο φορέα της επιχείρησης που μετέχει στη σύμπραξη αντί του αρχικού φορέα εκμετάλλευσης, στην περίπτωση κατά την οποία ο νέος αυτός φορέας, από οικονομικής άποψης, μπορεί πράγματι να θεωρηθεί ως διάδοχος του αρχικού φορέα εκμετάλλευσης, αν δηλαδή εξακολουθεί να εκμεταλλεύεται την εμπλεκόμενη στη σύμπραξη επιχείρηση». Το Γενικό Δικαστήριο παραθέτει συναφώς τη σκέψη 41 της αποφάσεως ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775).

Υπό κρίση υπόθεση

i) Γενική τοποθέτηση

45. Φρονώ ότι, μολονότι το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε πράγματι (χωρίς, ωστόσο, να προχωρήσει σε εμβριθή ανάλυση) την κατάλληλη νομολογία περί οικονομικής συνέχειας εντός του αυτού ομίλου, δεν προέβη σε ορθή εφαρμογή της επί της υπό κρίση υποθέσεως.

46. Όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, επιβάλλεται εν προκειμένω η διάκριση μεταξύ δύο μεταβιβάσεων στοιχείων του ενεργητικού (δύο διακριτών πράξεων, εκάστη των οποίων έχει τις δικές τις έννομες συνέπειες¹⁶): μια πρώτη μεταβίβαση, εντός του αυτού ομίλου, εν προκειμένω του ομίλου Saiag, στο πλαίσιο του οποίου τα στοιχεία του ενεργητικού της ITR μεταβιβάστηκαν στην ITR Rubber, και μια δεύτερη μεταβίβαση, μεταξύ ομίλων αυτή τη φορά, εν προκειμένω μεταξύ των ομίλων Saiag και Parker-Hannifin, με την εκ μέρους της Saiag πώληση της ITR Rubber, μετέπειτα ITR Parker, στην Parker-Hannifin¹⁷.

47. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προσηλώθηκε εμφανώς στη δεύτερη μεταβίβαση (βλ., επί παραδείγματι, σκέψεις 116 και 121 της εν λόγω αποφάσεως), καθώς το Γενικό Δικαστήριο υιοθέτησε την προταθείσα από τις προσφεύγουσες ερμηνεία. Το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε, ως εκ τούτου, σε πλάνη περί το δίκαιο, προβαίνοντας σε εσφαλμένη νομική υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών, γεγονός που οδήγησε σε πεπλανημένη εφαρμογή της αρχής της οικονομικής συνέχειας. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε πεπλανημένως στην απουσία διαρθρωτικών δεσμών μεταξύ της Saiag/ITR και της Parker-Hannifin μετά την μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού στην Parker ITR, ενώ μεταξύ της ITR και της Parker ITR, θυγατρικής ανήκουσας στην ITR κατά 100%, υφίσταντο διαρθρωτικοί δεσμοί από της πρώτης μεταβιβάσεως στοιχείων του ενεργητικού (εντός του αυτού ομίλου) έως την ημερομηνία της δεύτερης μεταβιβάσεως (μεταξύ ομίλων).

48. Κατά την άποψή μου, η πρώτη μεταβίβαση πραγματοποιήθηκε κατά τους όρους που η νομολογία απαιτεί για την κατάφαση περιπτώσεως οικονομικής συνέχειας επιτρέπουσας την παρέκκλιση από την αρχή της προσωπικής ευθύνης.

16 — Πράγματι, μολονότι δύο πράξεις ενδέχεται να είναι αλληλένδετες από οικονομικής απόψεως, δεν δύναται να παροράται η πρώτη ή να θεωρείται ότι οι εξ αυτής απορρέουσες νομικές ευθύνες εξαφανίζονται, απορροφώμενες ipso facto από τη δεύτερη.

17 — Φρονώ (όπως η Επιτροπή) ότι είναι πρόδηλο ότι αντικείμενο της υπό κρίση υποθέσεως δεν είναι η απλή πώληση μιας εμπλακείσας σε παράβαση νομικής οντότητας· εάν η ITR είχε πωληθεί ως νομική οντότητα, η ευθύνη που αυτή θα εξακολουθούσε να υπέχει για το παρελθόν εντός του νέου ομίλου θα βασιζόταν στην απόφαση Cascades κατά Επιτροπής (EU:C:2000:626). Η υπό κρίση υπόθεση δεν δύναται να αντιμετωπισθεί ούτε ως αφορώσα πώληση στοιχείων του ενεργητικού σε ανεξάρτητο όμιλο.

49. Πράγματι, κατά τη νομολογία¹⁸, οσάκις δύο φορείς (εν προκειμένω η ITR και η ITR Rubber) συνιστούν ενιαία οικονομική οντότητα, το γεγονός ότι η διαπράξαση την παράβαση οντότητα (ITR) εξακολουθεί να υφίσταται δεν εμποδίζει, αυτό καθ' εαυτό, την επιβολή κυρώσεως επί της οντότητας στην οποία μεταβιβάστηκαν οι οικονομικές της δραστηριότητες (ITR Rubber). Επιπροσθέτως, μια τέτοια επιβολή κυρώσεως χωρεί ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία οι εν λόγω οντότητες τελούσαν υπό τον έλεγχο του αυτού προσώπου (εν προκειμένω, της Saiag) και εφάρμοζαν κατ' ουσίαν, δεδομένων των στενών δεσμών που τις συνέδεαν από οικονομικής και οργανωτικής απόψεως, τις ίδιες οδηγίες εμπορικής πολιτικής.

50. Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι στην περίπτωση της ITR τα στοιχεία του ενεργητικού μεταβιβάστηκαν σε οντότητα (ITR Rubber) ιδρυθείσα στους κόλπους της αυτουργού της παραβάσεως επιχειρήσεως (ITR) κατά τη διάρκεια της παραβάσεως και, ως εκ τούτου, οι προϋποθέσεις της οικονομικής συνέχειας εντός του αυτού ομίλου πληρούνταν. Εν συνεχεία, αυτό που μεταβιβάστηκε δεν ήταν τα στοιχεία του ενεργητικού, αλλά η νομική οντότητα (ITR Rubber), η οποία μεταβιβάστηκε από τον όμιλο Saiag/ITR στον όμιλο Parker-Hannifin προ της μετονομασίας του σε Parker ITR. Επιβάλλεται δε να προστεθεί ότι, *υπό το πρίσμα της αρχής της οικονομικής συνέχειας, η Επιτροπή δεν καταλόγισε ευθύνη στην Parker-Hannifin για το διάστημα προ της εκ μέρους της εξαγοράς των μετοχών της ITR Rubber.*

51. Το εριζόμενο ζήτημα αφορά, επομένως, αποκλειστικώς την *ευθύνη της ίδιας της ITR Rubber (ή Parker ITR)*, η οποία, προ της πώλησής της στην Parker-Hannifin, είχε αποκτήσει τα στοιχεία του ενεργητικού που αποτέλεσαν αντικείμενο της παραβάσεως από τη μητρική της εταιρεία, την ITR, μέλος του ομίλου Saiag/ITR. Κατά την άποψή μου, η θέση της Επιτροπής είναι ορθή, καθόσον αυτή δέχεται ότι η εν λόγω μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού εντός του αυτού ομίλου, η οποία έλαβε χώρα προ της πώλησής της θυγατρικής επιτρέπει, συμφώνως προς τη νομολογία, τον καταλογισμό στην ITR Rubber (ή Parker ITR), ως οικονομική διαδόχο εντός του αυτού ομίλου, ευθύνης για την παραβατική συμπεριφορά της ITR. Ανεξαρτήτως των απώτατων στόχων τους οποίους επεδίωκε η Saiag/ITR με την ίδρυση της ITR Rubber, η μεταβίβαση αποτέλεσε εσωτερική οργανωτική μεταβολή¹⁹ διά της οποίας η εμπλεκόμενη στη σύμπραξη δραστηριότητα μεταβιβάστηκε στην ITR Rubber, η οποία, αρχικώς υπό αυτήν την επωνυμία και, εν συνεχεία, υπό την επωνυμία Parker ITR, *συνέχισε την εν λόγω δραστηριότητα και εξακολούθησε να μετέχει στη σύμπραξη επί τουλάχιστον έξι έτη.* Εν ολίγοις, η ITR Rubber (μετέπειτα Parker ITR) παρέμενε υπεύθυνη, δημιουργώντας νέα ευθύνη για τη νέα ιδιοκτήτριά της, λόγω της συνεχιζόμενης συμμετοχής της στην παράβαση. Εξάλλου, εν αντιθέσει προς την άποψη που φαίνεται να υιοθετεί το Γενικό Δικαστήριο, η πώληση της νομικής οντότητας δεν αρκεί για τη διάρρηξη της προηγούμενης οικονομικής συνέχειας²⁰.

18 — Βλ. αποφάσεις Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής (EU:C:2004:6, σκέψεις 356 έως 359) και ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψεις 48 και 49). Η σκέψη 359 της αποφάσεως Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής (EU:C:2004:6) έχει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω: «[σ]υναφώς, είναι αληθές ότι, στην προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni (σκέψη 145), το Δικαστήριο έκρινε ότι οικονομική συνέχεια μπορεί να υπάρξει μόνον στην περίπτωση που το ευθυνόμενο για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως νομικό πρόσωπο έπαυσε να υφίσταται νομικώς μετά τη διάπραξη της παραβάσεως. Ωστόσο, η υπόθεση αυτή αφορούσε την περίπτωση δύο υφισταμένων και λειτουργουσών επιχειρήσεων εκ των οποίων η μία είχε απλώς μεταβιβάσει ένα μέρος των δραστηριοτήτων της στην άλλη και οι οποίες δεν συνδέονταν διαρθρωτικά μεταξύ τους. Όμως, όπως προκύπτει από τη σκέψη 34[4] της παρούσας αποφάσεως, εν προκειμένω δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση» (η υπογράμμιση δική μου).

19 — Βλ. απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψεις 41, 42 και 44).

20 — Πράγματι, από εννοιολογικής απόψεως, η πώληση των επίμαχων στοιχείων του ενεργητικού εντός του ομίλου Saiag και η μεταγενέστερη πώληση της νομικής οντότητας Parker ITR σε νέο όμιλο πρέπει να αντιμετωπισθούν ως χωριστά γεγονότα.

ii) Λεπτομερής ανάλυση του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου

52. Από την εξέταση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο αφιερώνει σαράντα οκτώ σκέψεις στην αρχή της οικονομικής συνέχειας (ήτοι τις σκέψεις 83 έως 130 της εν λόγω αποφάσεως). Εκτιμώ, εντούτοις, ότι οι λόγοι για τους οποίους το Γενικό Δικαστήριο απέκλεισε την ευθύνη της ITR Rubber (εν συνεχεία, μετά τη μεταβίβασή της στον όμιλο Parker-Hannifin, Parker ITR) ως οικονομικής διαδόχου της ITR δεν προκύπτουν με σαφήνεια από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

53. Από την εξέταση των σκέψεων της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως οι οποίες παρετέθησαν ανωτέρω, με το σημείο 22 των προτάσεων, προκύπτει ότι η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου ήταν η ακόλουθη: i) η ITR Rubber παρέμεινε στον όμιλο Saiag μόλις επτά μήνες και άσκησε δραστηριότητες συνδεδεμένες με τον κλάδο των θαλάσσιων σωλήνων επί βραχύ χρονικό διάστημα (ένα μήνα) (σκέψη 115)· ii) η ITR Rubber ιδρύθηκε εντός του ομίλου Saiag αποκλειστικώς με την προοπτική της πωλήσεως σε τρίτη επιχείρηση (ήτοι στον όμιλο Parker) (σκέψη 115)· iii) «υπό τις συνθήκες αυτές», υπεύθυνο για την παράβαση για το διάστημα προ της 1ης Ιανουαρίου 2002, ημερομηνίας μεταβίβασεως των σχετιζόμενων με τη σύμπραξη δραστηριοτήτων στην ITR Rubber, ήταν το νομικό πρόσωπο που διηύθυνε τις επίμαχες δραστηριότητες (η ITR και η μητρική της εταιρεία Saiag) (σκέψεις 116, πρώτη περίοδος, καθώς και σκέψεις 118²¹ και 119²²)· iv) η εκ μέρους της Saiag μεταβίβαση της ITR στην Parker-Hannifin δεν δύναται, επομένως, να αντιμετωπισθεί ως περίπτωση οικονομικής συνέχειας (σκέψη 116, δεύτερη περίοδος).

54. Εν συνεχεία θα αναλυθούν τα στοιχεία και οι περιστάσεις επί των οποίων το Γενικό Δικαστήριο θεμελίωσε τη συλλογιστική του περί αποκλεισμού της εφαρμογής της αρχής της οικονομικής συνέχειας.

– Ποιο είναι το χρονικό σημείο κατά το οποίο πρέπει να έχουν υπάρξει διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ του μεταβιβάσαντος και του προς τον η μεταβίβαση; Πρέπει ο μεταβιβάσας να έχει παύσει να υφίσταται νομικώς;

55. Είναι αληθές ότι η απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψη 50) κάνει λόγο για ύπαρξη διαρθρωτικών δεσμών μεταξύ της μεταβιβάσας και της προς την η μεταβίβαση εταιρείας «όταν [αυτές] συμπεριφέρονταν κατά παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού».

56. Με αποφάσεις του επί αιτήσεων αναιρέσεως το Δικαστήριο έχει δεχθεί, εντούτοις, την ύπαρξη οικονομικής συνέχειας ακόμη και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού είχε λάβει χώρα μετά την παύση της παραβάσεως (στοιχείο που ενισχύει, κατά την άποψή μου, τη θέση ότι δεν είναι αναγκαία η διατήρηση των διαρθρωτικών δεσμών καθ' όλη τη διάρκεια της παραβάσεως), πλην όμως, οι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ της μεταβιβάσας και της προς την η μεταβίβαση εταιρείας υφίσταντο *κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως της Επιτροπής*.

57. Με την απόφασή του Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής²³ το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε ότι η Aalborg, η οποία είχε αποκτήσει κατά την ίδρυσή της το 1990 (με αναδρομική ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1990) τα στοιχεία του ενεργητικού που αποτέλεσαν αντικείμενο της διαπραχθείσας από την Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement Fabrik (AAPCF) παραβάσεως, αποτελούσε οικονομική διάδοχο της τελευταίας, παρά το γεγονός ότι η παράβαση εκτεινόταν χρονικώς από τον

21 — «Συνεπώς, εναπέκειτο στην Επιτροπή να διαπιστώσει ότι η Saiag και η ITR ευθύνονταν για την παράβαση μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2002, στη συνέχεια, ενδεχομένως, να διαπιστώσει ότι η παράβαση αυτή είχε παραγραφεί, όπως έχει τη δυνατότητα να πράξει βάσει πάγιας νομολογίας [...]».

22 — «Αντιθέτως, η Επιτροπή δεν μπορούσε, υπό τις συνθήκες αυτές, να θεωρήσει υπεύθυνη την ITR Rubber για το προ της 1ης Ιανουαρίου 2002 χρονικό διάστημα, ημερομηνία[ς] κατά την οποία της μεταβιβάστηκαν τα εμπλεκόμενα στη σύμπραξη στοιχεία ενεργητικού».

23 — T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 έως T-104/95, EU:T:2000:77, σκέψεις 1334 και 1335 και σημείο 15 του διατακτικού.

Ιανουάριο του 1983 έως τον Δεκέμβριο του 1988. Μολονότι η εταιρεία Aalborg υποστήριζε ότι η διαπράξασα την παράβαση εταιρεία «δεν [είχε παύσει] να υφίσταται νομικώς, αλλά [είχε καταστεί] εταιρία holding κατέχουσα, υπό νέο όνομα, το 50 % των μετοχών της Aalborg» (σκέψη 1334), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το εν λόγω επιχειρήμα με την αιτιολογία ότι οι εν λόγω μεταβολές εντάσσονταν στο πλαίσιο αναδιοργανώσεως του ομίλου, στοιχείο βάσει του οποίου μπορούσε να γίνει δεκτό ότι η Aalborg και η αυτουργός της παραβάσεως εταιρεία συνιστούσαν μία και την αυτή οικονομική οντότητα κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ και, ως εκ τούτου, δικαιολογημένως η Επιτροπή «[είχε θεωρήσει] την Aalborg υπεύθυνη για τις δραστηριότητες της [εν λόγω] εταιρίας» (σκέψη 1335).

58. Κατ' αναίρεση το Δικαστήριο επικύρωσε την απόφαση του Γενικό Δικαστηρίου επί του σημείου αυτού²⁴.

59. Η Aalborg είχε υποστηρίξει επίσης ότι «δεν μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη των δραστηριοτήτων μιας συμπράξεως σε παρελθούσα περίοδο με την οποία η απόφαση Τσιμέντο, αντίθετα προς την [ανακοίνωση των αιτιάσεων], συνδέει την παράβαση αυτή. Δεδομένου ότι η Aalborg δεν είχε ακόμα συσταθεί όταν διεξήχθησαν οι επίμαχες συνεδριάσεις, οι εκπρόσωποί της αναμφισβητήτως απουσίαζαν από τις συνεδριάσεις που θεωρήθηκαν ουσιώδεις για την την σύμπραξη που διαπιστώθηκε με την απόφαση Τσιμέντο» (σκέψη 351 της εν λόγω αποφάσεως του Δικαστηρίου).

60. Αφού επισήμανε ότι το νομικό ζήτημα συνίστατο στο ερώτημα αν το γεγονός ότι η διαπράξασα την παράβαση εταιρεία «υφίστατ[ο] ακόμα[,] απ[έ]κλειε] απολύτως και κατ' ανάγκη τη δυνατότητα της Επιτροπής να καταλογίσει στην Aalborg τη διάπραξη της παραβάσεως από οικονομικής και οργανωτικής απόψεως», το Δικαστήριο παρέσχε συναφώς αρνητική απάντηση, επισημαίνοντας ότι, λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής ταυτότητας της εταιρείας πριν και μετά τις επελθούσες μεταβολές, η συνέχιση της υπάρξεως της εν λόγω εταιρείας ως νομικής οντότητας «δεν συνιστούσε, συνεπώς, αυτ[ή] [καθ' εαυτήν], λόγο ακυρώσεως της αποφάσεως» (σκέψη 358). Το Δικαστήριο παραδέχθηκε μεν ότι με την απόφασή του Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni (EU:C:1999:356) είχε αποφανθεί ότι κατάφαση οικονομικής συνέχειας είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση κατά την οποία το υπεύθυνο για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως νομικό πρόσωπο έχει παύσει να υφίσταται νομικώς μετά τη διάπραξη της παραβάσεως, τόνισε, όμως, ότι η υπόθεση επί της οποίας είχε εκδοθεί η εν λόγω απόφαση αφορούσε «την περίπτωση δύο υφισταμένων και λειτουργουσών επιχειρήσεων εκ των οποίων η μία είχε απλώς μεταβιβάσει ένα μέρος των δραστηριοτήτων της στην άλλη και οι οποίες δεν συνδέονταν διαρθρωτικά μεταξύ τους» (σκέψη 359)²⁵, περίπτωση η οποία δεν συνέτρεχε στην υπόθεση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής.

61. Την ίδια προσέγγιση ακολούθησε και το Γενικό Δικαστήριο με την απόφασή του Jungbunzlauer κατά Επιτροπής (EU:T:2006:270, σκέψεις 131 και 132): «[ό]σον αφορά την προγενέστερη της αναδιαρθρώσεως του ομίλου Jungbunzlauer το 1993 περίοδο, επιβάλλεται η διαπίστωση [...] ότι, έως το 1993, η Jungbunzlauer GmbH δεν ήταν μόνο υπεύθυνη για τις δραστηριότητες του ομίλου στην αγορά του κιτρικού οξέος, αλλά και για τη διαχείριση του συνόλου των δραστηριοτήτων του ομίλου. Το τελευταίο αυτό καθήκον, το οποίο συνίστατο στη διαχείριση των δραστηριοτήτων του ομίλου, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την αγορά του κιτρικού οξέος, είχε μεταβιβασθεί, ωστόσο, το 1993 στη Jungbunzlauer, η οποία, κατ' αυτόν τον τρόπο, κατέστη οικονομικός διάδοχος της Jungbunzlauer GmbH όσον αφορά τη διαχείριση των δραστηριοτήτων του ομίλου» (η υπογράμμιση δική μου), αλλά όμως «το γεγονός ότι μια εταιρία εξακολουθεί να υφίσταται ως νομική οντότητα δεν αποκλείει ότι, από την άποψη του [...] δικαίου του ανταγωνισμού [της Ένωσης], μπορεί να υπάρχει μεταβίβαση ενός μέρους των δραστηριοτήτων της εν λόγω εταιρίας σε μια άλλη εταιρία, η οποία καθίσταται υπεύθυνη για τις πράξεις που τέλεσε η πρώτη».

24 — Απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής (EU:C:2004:6, σκέψεις 344 έως 359).

25 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 39 των προτάσεων.

62. Ομοίως, με την απόφαση ArcelorMittal Luxembourg κ.λπ. κατά Επιτροπής²⁶, έγινε δεκτή η ύπαρξη οικονομικής συνέχειας παρά το γεγονός ότι η μεταβίβαση των στοιχείων του ενεργητικού στην ProfilARBED είχε λάβει χώρα το 1992, ήτοι μετά την παύση της παραβάσεως το 1991.

63. Συγκεκριμένα, με την εν λόγω απόφαση το Γενικό Δικαστήριο ορθώς επισήμανε (με τις σκέψεις 36 και 111, αντιστοίχως) ότι «[κ]ατά το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως: “Η επιχείρηση που απαρτίζεται από [την ARBED, την TradeARBED και την ProfilARBED] μετείχε, κατά παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, [ΑΧ], σε σειρά συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών που είχαν είτε ως αντικείμενο είτε ως αποτέλεσμα τον καθορισμό τιμών, την κατανομή ποσοστώσεων και την ανταλλαγή, σε μεγάλη κλίμακα, εμπιστευτικών πληροφοριών στην κοινοτικ[ή] αγορά των δοκών από χάλυβα. Η συμμετοχή της επιχειρήσεως αυτής στις εν λόγω παραβάσεις αποδείχθηκε για το χρονικό διάστημα από 1ης Ιουλίου 1988 έως 16 Ιανουαρίου 1991”» και ότι «[ε]ν προκειμένω, η σύσταση της ProfilARBED, το 1992, ως θυγατρικής της ARBED κατά 100 %, προκειμένου αυτή να συνεχίσει τις οικονομικές και βιομηχανικές δραστηριότητες της ARBED όσον αφορά τις δοκούς χάλυβα συνιστά περίπτωση ανάλογη με εκείνη επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής και Jungbunzlauer κατά Επιτροπής» (η υπογράμμιση δική μου).

64. Η εν λόγω απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου επικυρώθηκε εν συνεχεία από το Δικαστήριο, το οποίο με τη σκέψη 104 της αποφάσεως του ArcelorMittal Luxembourg κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά ArcelorMittal Luxembourg κ.λπ. (EU:C:2011:190) διευκρίνισε ότι, «[ό]σον αφορά το επιχείρημα της ARBED ότι ο καταλογισμός της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς σε μια άλλη εταιρία του ομίλου καταλήγει στην επιβολή ως προς την εταιρία αυτή ενός αυστηρότερου καθεστώτος ευθύνης από αυτό που έχει εφαρμογή ως προς τη μητρική εταιρία, αρκεί να υπομνησθεί ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή καταλόγισε την εν λόγω συμπεριφορά στην άλλη εταιρία του ομίλου λόγω του ότι αυτή ανέλαβε τις οικονομικές δραστηριότητες της μητρικής εταιρίας και ότι, ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η ευθύνη της άλλης εταιρίας του ομίλου εξαρτάται από την ευθύνη της μητρικής εταιρίας, το καθεστώς ευθύνης που επιβλήθηκε στη [θυγατρική] εταιρία ουδόλως είναι αυστηρότερο από το εφαρμοσθέν ως προς τη μητρική εταιρία» (η υπογράμμιση δική μου).

65. Φρονώ (όπως η Επιτροπή) ότι η υιοθέτηση διαφορετικής θέσεως θα οδηγούσε σε αυθαίρετα αποτελέσματα, διότι η δυνατότητα καταλογισμού της ευθύνης για την παραβατική συμπεριφορά στην προς ην η μεταβίβαση οντότητα για το προ της μεταβίβασεως διάστημα θα εξηρτάτο από τη διατήρηση διαρθρωτικών δεσμών με την μεταβιβάσασα εταιρεία, με αποτελέσματα ουσιωδώς διαφορετικά αναλόγως του χρονικού σημείου –λίγο πριν ή λίγο μετά την παύση της παραβάσεως– διαρρήξεως εν λόγω δεσμών.

66. Επιβάλλεται εξάλλου η υπόμνηση ότι το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι η προς ην η μεταβίβαση οντότητα δύναται να θεωρηθεί οικονομική διάδοχος της μεταβιβάζουσας οντότητας, ακόμη και αν οι διαρθρωτικοί δεσμοί που τις συνέδεαν καθ’ όλη τη διάρκεια της παραβάσεως (και, συνεπώς, κατά την ημερομηνία μεταβίβασεως των δραστηριοτήτων) εξέλιπαν κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως²⁷.

67. Από την προμνησθείσα νομολογία συνάγεται ότι η εφαρμογή της αρχής της οικονομικής συνέχειας εντός του αυτού ομίλου δεν προϋποθέτει ούτε την παύση της νομικής υπάρξεως του μεταβιβάζοντος ούτε τη διατήρηση των διαρθρωτικών δεσμών μεταξύ μεταβιβάζοντος και προς ον η μεταβίβαση καθ’ όλη τη διάρκεια της παραβάσεως.

26 — EU:T:2009:90.

27 — Βλ., συναφώς, απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψη 50), με την οποία το Δικαστήριο δεν υιοθέτησε την αντίθετη προσέγγιση που πρότεινε η γενική εισαγγελέας J. Kokott με το σημείο 96 των προτάσεών της (EU:C:2007:404, κατά την οποία οι διαρθρωτικοί δεσμοί πρέπει να εξακολουθούν να υφίστανται κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως).

68. Κατά την άποψή μου, προκειμένου να εξακριβωθεί εάν μια μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού έχει λάβει χώρα εντός του αυτού ομίλου ή μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων, κρίσιμη ημερομηνία είναι αυτή της μεταβίβασης των στοιχείων του ενεργητικού αυτής καθ' εαυτής²⁸. Εν προκειμένω, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η εταιρεία ITR Rubber, θυγατρική εταιρεία, ιδρύθηκε από τον όμιλο Saiag/ITR, ο οποίος μεταβίβασε σε αυτήν τα στοιχεία του ενεργητικού ενόσω αυτή τελούσε ακόμη υπό τον έλεγχό του.

69. Επιβάλλεται, εξάλλου, στο σημείο αυτό η επισήμανση ότι, εν αντιθέσει προς την άποψη που διατύπωσαν πρωτοδίκως, οι αναιρεσιβλητές φαίνεται να παραδέχονται ενώπιον του Δικαστηρίου²⁹ ότι κατάφαση της οικονομικής συνέχειας είναι δυνατή ακόμη και αν κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της Επιτροπής οι διαρθρωτικοί δεσμοί έχουν εκλείψει³⁰.

– Η διάρκεια των διαρθρωτικών δεσμών

70. Είναι αληθές ότι οι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ της ITR και της ITR Rubber διατηρήθηκαν επί μέγιστο διάστημα επτά μηνών, ήτοι από της 27ης Ιουνίου 2001 έως την 31η Ιανουαρίου 2002, ενώ η διάρκεια της παραβάσεως την οποία καλύπτει η εκδοθείσα το 2009 επίδικη απόφαση εκτείνεται από το 1986 έως το 2007. Μολοντούτο, οι νομολογιακώς διαμορφωθείσες προϋποθέσεις για τον καταλογισμό στην ITR Rubber (μετέπειτα Parker ITR), ως οικονομική διάδοχο εντός του αυτού ομίλου, ευθύνης για τις ενέργειες της ITR και της Pirelli Treg από το 1986 πληρούνται εν προκειμένω³¹. Μετά τη συγχώνευσή της με την Pirelli Treg το 1990, μεταβιβάσθηκε στην ITR η ευθύνη της εν λόγω νομικής και οικονομικής προκατόχου της. Την 27η Ιουνίου 2001 η ITR ίδρυσε την ITR Rubber (μετέπειτα Parker ITR) ως θυγατρική της κατά 100 %, εν συνεχεία δε, την 1η Ιανουαρίου 2002, μεταβίβασε σε αυτήν τα στοιχεία του ενεργητικού που αποτέλεσαν αντικείμενο της παραβάσεως. Επιβάλλεται δε να προστεθεί ότι η νομική οντότητα ITR Rubber ιδρύθηκε από τη Saiag/ITR και όχι από την αγοράστρια Parker-Hannifin, καθώς τα στοιχεία του ενεργητικού μεταβιβάσθηκαν στην ITR Rubber ενόσω αυτή τελούσε ακόμη υπό τον έλεγχο της Saiag/ITR³². Από της 27ης Ιουνίου 2001 έως τη μεταβίβαση της Parker ITR την 31η Ιανουαρίου 2002, η ITR (η μεταβιβάσασα τα στοιχεία του ενεργητικού εταιρεία) και η ITR Rubber (μετέπειτα Parker ITR) (η προς ην η μεταβίβαση εταιρεία) συνδέονταν με τους διαρθρωτικούς δεσμούς που υφίστανται μεταξύ μιας μητρικής εταιρείας και της θυγατρικής της κατά 100 % και αποτελούσαν τμήμα της ίδιας επιχειρήσεως (Saiag). Συνεπώς, η επελθούσα την 1η Ιανουαρίου 2002 μεταβίβαση των στοιχείων του ενεργητικού πραγματοποιήθηκε ενόσω οι εν λόγω διαρθρωτικοί δεσμοί εξακολουθούσαν να υφίστανται.

71. Μολονότι οι διαρθρωτικοί δεσμοί πρέπει να υφίστανται κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης, προκειμένου δύο νομικές οντότητες να συνιστούν οικονομική μονάδα για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης δεν είναι αναγκαία η διατήρηση των εν λόγω δεσμών επί μακρόν ή καθ' όλη τη διάρκεια της παραβάσεως³³, ³⁴. Το γεγονός ότι η ITR Rubber δεν παρέμεινε στον όμιλο Saiag

28 — Βλ. αποφάσεις Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής (EU:C:2004:6, σκέψεις 356 και 357) και ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψεις 48 έως 52).

29 — Βλ. σημείο 35 του υπομνήματός τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως.

30 — Βλ. σημεία 28, 29, 35 και 41 του υπομνήματός τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως και σκέψη 59 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, κατά την οποία «[ο]ι προσφεύγουσες διευκρινίζουν ότι η πρόσφατη νομολογία επιβεβαιώνει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού εντός ενός ομίλου, η θεωρία της οικονομικής διαδοχής μπορεί να τύχει εφαρμογής μόνον αν οι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ της προς ην η μεταβίβαση οντότητας και της μεταβιβάζουσας οντότητας υφίστανται ακόμη κατά τον χρόνο εκδόσεως της διαπιστώνουσας την παράβαση αποφάσεως από την Επιτροπή».

31 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 370 έως 373 της επίδικης αποφάσεως.

32 — Συνεπώς, ο καταλογισμός στην ITR Rubber (μετέπειτα Parker ITR) ευθύνης λόγω οικονομικής συνέχειας, κατά παρέκκλιση από την αρχή της προσωπικής ευθύνης δικαιολογείται ακριβώς από τον εν λόγω έλεγχο που ασκούσε ο όμιλος Saiag/ITR επί της επίμαχης δραστηριότητας εντός του ομίλου.

33 — Η Επιτροπή επικαλείται συναφώς τις αποφάσεις Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής (EU:C:2004:6) και ArcelorMittal Luxembourg κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά ArcelorMittal Luxembourg κ.λπ. (EU:C:2011:190, σκέψη 104), με τις οποίες το Δικαστήριο επικύρωσε κατ' αναιρέση την προσέγγιση του Γενικού Δικαστηρίου, το οποίο είχε δεχθεί την ύπαρξη οικονομικής συνέχειας παρά το γεγονός ότι η μεταβίβαση των στοιχείων του ενεργητικού είχε πραγματοποιηθεί μετά την παύση της παραβάσεως.

34 — Βλ., επί παραδείγματι, απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψεις 48 επ.).

και ότι λίγο μετά την ίδρυσή της επωλήθη στον όμιλο Parker-Hannifin δεν πρέπει επομένως να ασκεί επιρροή, τούτο δε κατά μείζονα λόγο διότι, μετά την μεταβίβαση των επίμαχων στοιχείων του ενεργητικού, η Parker ITR εξακολούθησε να μετέχει στη σύμπραξη³⁵. Ενδεχόμενη, επομένως, συνεκτίμηση γεγονότων μεταγενέστερων της μεταβιβάσεως των στοιχείων του ενεργητικού (και η υποχρέωση εξετάσεώς τους) θα συνεπαγόταν προδήλως έλλειψη ασφάλειας δικαίου.

72. Μολονότι η νομολογία δεν παρέχει πολλές συγκεκριμένες ενδείξεις περί της διάρκειας που απαιτείται να έχουν οι διαρθρωτικοί δεσμοί (εν προκειμένω η διάρκεια αυτή ανέρχεται σε επτά μήνες και όχι σε ένα μόνο μήνα, όπως υποστηρίζουν οι αναιρεσίβλητες), επιβάλλεται η επισήμανση ότι στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκαν οι αποφάσεις Arena κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-117/07 και T-121/07, EU:T:2011:69) και, κατ' αναίρεση, Arena κατά Επιτροπής (C-247/11 P και C-253/11 P, EU:C:2014:257)³⁶, η μητρική εταιρεία (Arena Group) ήταν κάτοχος θυγατρικής εταιρείας επί τέσσερις μήνες, διάστημα το οποίο θεωρήθηκε επαρκές για την επιβολή σε αυτήν σημαντικού προστίμου, για το οποίο η μητρική εταιρεία εκρίθη αλληλεγγύως υπόχρεη.

– Ποια η σημασία των στοιχείων, αφενός, ότι, από της ιδρύσεώς της, η ITR Rubber προοριζόταν προς πώληση και, αφετέρου, ότι λίγο μετά αυτή πράγματι επωλήθη;

73. Εκτιμώ ότι τα στοιχεία αυτά δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη. Συγκεκριμένα, η συνεκτίμηση ενός υποκειμενικού παράγοντα όπως είναι ο σκοπός ιδρύσεως μιας θυγατρικής (σκέψη 115 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως) θα συνεπαγόταν έλλειψη ασφάλειας δικαίου, αφού η εφαρμογή της αρχής της οικονομικής συνέχειας πρέπει να διέπεται από αντικειμενικούς και σαφείς κανόνες και δεν δύναται να εξαρτάται από υποκειμενικές προθέσεις.

74. Η συνεκτίμηση του μακροπρόθεσμου ή βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα του οικονομικού σκοπού που υπηρετεί η μεταβίβαση θα ήταν αντίθετη και προς την προσέγγιση που υιοθετήθηκε με την απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775), με την οποία το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου δεν έλαβε υπόψη: (i) το γεγονός ότι η μεταβίβαση των δραστηριοτήτων της Amministrazione autonoma dei monopoli di Stato (AAMS) στην ETI είχε πραγματοποιηθεί ενόψει μεταγενέστερης ιδιωτικοποίησης της ETI, στοιχείο το οποίο δεν απέκλεισε την οικονομική συνέχεια, και (ii) το γεγονός ότι η οικονομική προκάτοχος εξακολουθούσε να υφίσταται.

75. Το στοιχείο ότι η ITR Rubber ιδρύθηκε ειδικώς για να αναλάβει τα επίμαχα στοιχεία του ενεργητικού δεν αποκλείει την κατάφαση της οικονομικής συνέχειας ούτε καθιστά θεμιτό τον αποκλεισμό της ευθύνης της Parker ITR ως οικονομικής διαδόχου της ITR. Η κατάσταση αυτή δεν διαφέρει εκείνης της ETI, η οποία είχε συσταθεί ειδικώς για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της AAMS, καθώς η εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας η ETI συνεστήθη προέβλεπε παράλληλα την μεταβίβαση στην ETI των εμπορικών δραστηριοτήτων της AAMS στον κλάδο του καπνού.

76. Με την απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775, σκέψη 44)³⁷ το Δικαστήριο τόνισε εξάλλου ότι «[ε]ίναι επίσης αλυσιτελές το γεγονός ότι μία μεταβίβαση δραστηριοτήτων δεν αποφασίστηκε από ιδιώτες αλλά από τον νομοθέτη με την προοπτική ιδιωτικοποίησης. Πράγματι, τα μέτρα αναδιορθώσεως ή αναδιοργανώσεως επιχειρήσεως που θέσπισαν οι αρχές κράτους μέλους δεν μπορούν νομίμως να έχουν ως συνέπεια να διακυβεύεται η πρακτική αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού» (η υπογράμμιση δική μου).

35 — Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, όταν η νέα μητρική εταιρεία Parker-Hannifin έλαβε γνώση της παραβάσεως, αποφάσισε να συγκαλύψει τη σύμπραξη ελπίζοντας ότι αυτή δεν θα αποκαλυπτόταν.

36 — Η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου αναρτήθηκε εν μέρει από το Δικαστήριο, όχι όμως ως προς το συγκεκριμένο σημείο.

37 — Βλ., επίσης, το σημείο 95 των προτάσεων της γενικής εισαγγελέως J. Kokott στην ίδια υπόθεση (EU:C:2007:404).

77. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ της μεταβιβάζουσας τα επίμαχα στοιχεία του ενεργητικού και της προς ην η μεταβίβαση εταιρείας, ιδίως στο εσωτερικό της αυτουργού της παραβάσεως επιχειρήσεως, πρέπει να αξιολογούνται ανεξαρτήτως γεγονότων μεταγενέστερων της μεταβιβάσεως, όπως η λύση της επιχειρήσεως ή η πώληση της προς ην η μεταβίβαση θυγατρικής.

iii) Πρόσθετο επιχείρημα των αναιρεσιβλήτων: τι είδους διαρθρωτικός δεσμός;

78. Οι αναιρεσιβλήτες υποστηρίζουν ότι με την απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775) το Δικαστήριο δεν διαμόρφωσε κάποιον αυτόματο κανόνα κατά τον οποίο η ύπαρξη στο παρελθόν απλού διαρθρωτικού δεσμού μεταξύ της μεταβιβάζουσας τη σχετιζόμενη με παράβαση δραστηριότητα και της προς ην η μεταβίβαση εταιρείας καθιστά αυτοδικαίως την τελευταία υπεύθυνη για την εν λόγω παράβαση. Όπως επισημαίνουν, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ρητώς ότι μια τέτοια συνέπεια είναι δυνατή μόνον υπό τον όρο ότι έχει αποδειχθεί ότι, κατά τον χρόνο κατά τον οποίο υφίστατο ο διαρθρωτικός δεσμός, η μεταβιβάζουσα και η προς ην η μεταβίβαση τελούσαν υπό τον πραγματικό έλεγχο του αυτού προσώπου και εφάρμοζαν κατ' ουσίαν τις ίδιες οδηγίες εμπορικής πολιτικής³⁸.

79. Οι αναιρεσιβλήτες επικαλούνται το γεγονός ότι με την εν λόγω απόφαση το Δικαστήριο, μολονότι αναγνώρισε την ύπαρξη διαρθρωτικού δεσμού μεταξύ των δύο οντοτήτων (ήτοι το γεγονός ότι αυτές ανήκαν στην ίδια δημόσια αρχή), κατέλιπε στον εθνικό δικαστή το μέλημα να εξακριβώσει εάν οι εν λόγω οντότητες τελούσαν «υπό την εποπτεία» της εν λόγω αρχής³⁹, στοιχείο που το εθνικό δικαστήριο δεν δέχθηκε.

80. Κατά τις αναιρεσιβλήτες, με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή παρέλειψε πλήρως να εξετάσει αν, κατά τη σύντομη διάρκεια του διαρθρωτικού δεσμού μεταξύ της ITR και της ITR Rubber, οι δύο αυτές οντότητες τελούσαν, όπως απαιτεί η απόφαση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:775), υπό τον έλεγχο του αυτού προσώπου (εν προκειμένω, της Saïag SpA) και εφάρμοζαν κατ' ουσίαν, δεδομένων των στενών δεσμών που τις συνέδεαν από οικονομικής και οργανωτικής απόψεως, τις ίδιες οδηγίες εμπορικής πολιτικής. Η επίδικη απόφαση αναφέρει απλώς ότι, κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως, εκ μέρους της ITR, των δραστηριοτήτων στον τομέα των θαλάσσιων σωλήνων στην ITR Rubber, η ITR Rubber «ανήκ[ε] κατά 100 %» στην ITR. Η εν λόγω απόφαση ουδεμία μνεία περιέχει στη νομολογία κατά την οποία μια μητρική εταιρεία τεκμαίρεται ότι ασκεί καθοριστική επιρροή στη θυγατρική εταιρεία η οποία της ανήκει σε ποσοστό 100 %. Οι αναιρεσιβλήτες συνάγουν εξ αυτού ότι, εφόσον με την επίδικη απόφαση η Επιτροπή παρέλειψε να εξετάσει αν η ITR και η ITR Rubber (μετέπειτα Parker ITR) συνιστούσαν μία και την αυτή επιχείρηση κατά το σύντομο διάστημα κατά το οποίο συνδέονταν μεταξύ τους διαρθρωτικώς, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αποφαινόμενο ότι η Parker ITR δεν ηδύνατο να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη συμπεριφορά της ITR επί τη βάση και μόνο ενός τέτοιου παρελθόντος διαρθρωτικού δεσμού.

81. Πέραν του γεγονότος ότι στην υπόθεση ETI κ.λπ. ήταν λογικό το Δικαστήριο να καταλείψει στον εθνικό δικαστή το μέλημα να εξακριβώσει αν η AAMS (που μεταβίβασε τις δραστηριότητές της) και η ETI (που τις ανέλαβε), αμφότερες ανήκουσες στον ίδιο δημόσιο φορέα, τελούσαν υπό την εποπτεία του εν λόγω φορέα (πρόβλημα που δεν τίθεται εν προκειμένω, καθώς ο διαρθρωτικός δεσμός υφίσταται αποκλειστικώς μεταξύ της ITR και της ITR Rubber), το επιχείρημα των αναιρεσιβλήτων δεν είναι πειστικό, καθώς με την απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-97/08 P, EU:C:2009:536, σκέψη 60) το Δικαστήριο απεφάνθη με σαφήνεια ότι «[σ]την ειδική περίπτωση στην οποία μια μητρική εταιρία κατέχει το 100 % του κεφαλαίου της θυγατρικής που διέπραξε παράβαση

38 — Σκέψη 49 της εν λόγω αποφάσεως.

39 — Επιδίδεται στο σημείο αυτό η επισήμανση ότι, με το υπόμνημά τους επί της αιτήσεως αναρέσεως, οι αναιρεσιβλήτες επισημαίνουν ότι «το Δικαστήριο κατέλιπε στο ιταλικό Consiglio di Stato το μέλημα να εξετάσει, βάσει του διαμορφωθέντος με την απόφασή του κριτηρίου του “πραγματικού ελέγχου”, εάν η ETI μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη συμπεριφορά της AAMS» (η υπογράμμιση δική μου). Ο όρος που χρησιμοποιείται στο συντεταγμένο στην αγγλική πρωτότυπο του υπομνήματός τους είναι «actual control». Ο όρος αυτός δεν επαναλαμβάνεται εντούτοις αυτούσιος στην αγγλική μετάφραση της αποφάσεως ETI κ.λπ. Με τη σκέψη 51 της εν λόγω αποφάσεως θίγεται το ζήτημα αν η AAMS και η ETI τελούσαν «υπό την εποπτεία» του οικείου δημοσίου φορέα, φράση που αποδόθηκε στην αγγλική ως εξής: «AAMS and ETI were subject to the control of that public entity».

των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, αφενός, η μητρική εταιρία μπορεί να ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής [40] και, αφετέρου, υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί όντως αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της [41]».

82. Με τη σκέψη 61 της ίδιας αποφάσεως το Δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι, «[υ]πό τις συνθήκες αυτές, αρκεί να αποδείξει η Επιτροπή ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου μιας θυγατρικής προκειμένου να συναχθεί ότι η μητρική ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής. Στη συνέχεια, η Επιτροπή θα είναι σε θέση να θεωρήσει τη μητρική εταιρία συνυπεύθυνη για την καταβολή του επιβληθέντος στη θυγατρική προστίμου, εκτός αν η μητρική εταιρία, στην οποία απόκειται να ανατρέψει αυτό το τεκμήριο, αποδείξει ότι, κατ' ουσίαν, η θυγατρική της ενεργεί αυτοτελώς στην αγορά [42]».

83. Οι αναιρεσίβλητες επικαλούνται επίσης την απόφαση ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής (EU:C:2011:191), εκδοθείσα επί υποθέσεως στο πλαίσιο της οποίας ούτε η Επιτροπή ούτε το Δικαστήριο προέβαλαν τον διαρθρωτικό δεσμό που είχε αρχικώς υπάρξει μεταξύ της μεταβιβάσασας Thyssen Stahl και της προς ην η μεταβίβαση ThyssenKrupp Nirosta ως πιθανό ή αποχρώντα λόγο προς θεμελίωση του καταλογισμού της παραβατικής συμπεριφοράς της πρώτης στη δεύτερη⁴³.

84. Κατά την άποψή μου, η εν λόγω απόφαση δεν ασκεί επιρροή επί της υπό κρίση υποθέσεως, καθόσον στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε, κατ' αναίρεση, η απόφαση ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής (EU:C:2011:191) το Δικαστήριο δεν καλείτο να αποφανθεί επί του ζητήματος αν η οικονομική συνέχεια ηδύνατο να απορρέει από απλή μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού, αλλά επί του ζητήματος αν αυτή ηδύνατο να απορρέει από απλή δήλωση με την οποία ο αποκτών τα στοιχεία του ενεργητικού ανελάμβανε την ευθύνη για τη συνδεόμενη με αυτά παραβατική συμπεριφορά. Στο πλαίσιο της αιτήσεως αναίρεσεως το Δικαστήριο είχε τη δυνατότητα να αποφανθεί μόνον επί του ζητήματος αν η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου (η οποία αφορούσε αποκλειστικώς την εν λόγω δήλωση) ήταν ή όχι ορθή.

δ) Πρόταση επί του πρώτου λόγου αναίρεσεως

85. Εκ των προεκτεθέντων προκύπτει ότι, σε υπόθεση όπως η υπό κρίση, οικονομική συνέχεια μεταξύ δύο νομικών οντοτήτων, κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου, δύναται να υφίσταται όταν οι δύο αυτές οντότητες συνδέονταν στο παρελθόν με διαρθρωτικούς δεσμούς, έστω και επί βραχύ χρονικό διάστημα. Συνεπώς, η Επιτροπή ηδύνατο νομίμως να στηριχθεί στο τεκμήριο ότι η μητρική εταιρεία (ITR) η οποία κατέχει το 100 % του εταιρικού κεφαλαίου θυγατρικής της (ITR Rubber) ασκεί τω όντι καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της προκειμένου να θεμελιώσει τη θέση ότι η μεταβιβάσασα τα στοιχεία του ενεργητικού και η προς ην η μεταβίβαση εταιρεία τελούσαν «υπό τον έλεγχο του αυτού προσώπου» και εφάρμοζαν «κατ' ουσίαν τις ίδιες οδηγίες εμπορικής πολιτικής»⁴⁴.

40 — Το Δικαστήριο παραπέμπει συναφώς στην απόφαση Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής (48/69, EU:C:1972:70, σκέψεις 136 και 137).

41 — Το Δικαστήριο παραπέμπει συναφώς στις αποφάσεις AEG-Telefunken κατά Επιτροπής (107/82, EU:C:1983:293, σκέψη 50) και Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής (EU:C:2000:630, σκέψη 29).

42 — Το Δικαστήριο παραπέμπει συναφώς στην απόφαση Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής (EU:C:2000:630, σκέψη 29).

43 — Σκέψη 153 της εν λόγω αποφάσεως.

44 — Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι, στο πλαίσιο της έρευνας επί της συμπράξεως των θαλάσσιων σωλήνων στις Ηνωμένες Πολιτείες, η Parker ITR κατηγορήθηκε και ομολόγησε την ενοχή της για παραβατική συμπεριφορά αναγόμενη χρονικώς στο 1999, ήτοι τρία έτη προ της εξαγοράς των στοιχείων του ενεργητικού από την Parker. Βλ. DOJ Press Release, Italian Subsidiary of U.S.-Based Company Agrees to Plead Guilty for Participating in International Price-Fixing Conspiracy (Feb. 16, 2010), http://www.justice.gov/atr/public/press_releases/2010/255258.htm. Στις Ηνωμένες Πολιτείες η έννοια της διαδοχής της ευθύνης δεν εμπεριέχει καν τον όρο της οικονομικής συνέχειας. Κατ' αρχήν, η (ποινική) ευθύνη δεν μετριάζεται κατά τον χρόνο της συγχωνεύσεως ή της εξαγοράς των μετοχών, αλλά μεταβιβάζεται κατά τη συγχώνευση από την προκάτοχο στη διάδοχο οντότητα. Βλ., συναφώς, «EU Court Decision Significantly Reduces Cartel Fines in Marine Hose Investigation», King & Spalding, 22 Μαΐου 2013, όπου παρατίθεται η σχετική αμερικανική νομολογία.

86. Αυτό ακριβώς έπραξε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 370 της επίδικης απόφασης, με την οποία επισήμανε ότι «κατά τον χρόνο της μεταβίβασης, η ITR SpA και η ITR Rubber srl συνδέονταν με τους διαρθρωτικούς δεσμούς μητρικής εταιρείας και θυγατρικής ανήκουσας σε αυτήν κατά 100 %» και ότι «ανήκαν εξάλλου στην ίδια επιχείρηση»⁴⁵.

87. Η ITR κατείχε το 100 % των μετοχών της ITR Rubber κατά το διάστημα από της 27ης Ιουνίου 2001 έως την 31η Ιανουαρίου 2002, ήτοι επί επτά μήνες. Συνεπώς, κατά πάγια νομολογία, η ITR ασκούσε επί της ITR Rubber, κατά νόμιμο τεκμήριο, καθοριστική επιρροή⁴⁶.

88. Όπως προκύπτει από την απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (EU:C:2009:536) (βλ. ανωτέρω, σημεία 81 και 82 των προτάσεων), η θέση της Επιτροπής, η οποία στηρίζεται εν προκειμένω στο τεκμήριο της κατοχής του 100 % του εταιρικού κεφαλαίου, είναι, επομένως, ορθή.

89. Επιβάλλεται να προστεθεί ότι οι αναιρεσίβλητες είχαν το δικαίωμα να ανατρέψουν το τεκμήριο της καθοριστικής επιρροής που απορρέει από την κατοχή του 100 % του εταιρικού κεφαλαίου και, όπως προκύπτει, επιχείρησαν να το πράξουν με τα υπομνήματά τους ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Οι αναιρεσίβλητες στηρίχθηκαν, μεταξύ άλλων, στους όρους της συμβάσεως που συνομολογήθηκε τον Δεκέμβριο του 2001 μεταξύ της Parker-Hannifin και της ITR ενόψει της μεταβίβασης της ITR Rubber.

90. Κατ' αναίρεση οι αναιρεσίβλητες υποστηρίζουν επίσης ότι πολλοί εκ των εν λόγω όρων απαγόρευαν στην ITR την άσκηση οιασδήποτε επιρροής επί της ITR Rubber, από της συνάψεως της εν λόγω συμβάσεως.

91. Η σύμβαση αυτή (ένα έγγραφο 64 σελίδων, αποτελούμενο από 12 κεφάλαια, έκαστο των οποίων χωρίζεται σε επιμέρους τμήματα) προσκομίσθηκε πράγματι ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου σε παράρτημα του δικογράφου⁴⁷, πλην όμως το Γενικό Δικαστήριο, έχοντας αποκλείσει εκ προοιμίου την ύπαρξη οικονομικής συνέχειας μεταξύ της ITR και της ITR Rubber, δεν εξέτασε τα (αντιφατικά μεταξύ τους) επιχειρήματα που αντλούσαν από το έγγραφο αυτό οι αναιρεσίβλητες και η Επιτροπή.

92. Πέραν τούτου, φρονώ ότι, εν αντιθέσει προς ό,τι δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να καταλογίσει την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά στις μητρικές εταιρείες Saïag και ITR.

93. Αφενός, από τη νομολογία της Ένωσης⁴⁸ προκύπτει ότι η Επιτροπή ηδύνατο να επιλέξει να καταλογίσει την παραβατική συμπεριφορά είτε στην οικονομική προκάτοχο είτε στην οικονομική διάδοχο είτε σε αμφοτέρες αλληλεγγύως⁴⁹.

45 — Επί των διαρθρωτικών δεσμών βλ., επίσης, την αιτιολογική σκέψη 373 της επίδικης απόφασης.

46 — Το γεγονός αυτό αναγνωρίστηκε και από την ίδια την ITR με την «Act of transfer of marine hose assets by ITR to ITR Rubber» (το παράρτημα 2 της απαντήσεως της Parker επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), σ. 420 του κατατεθέντος πρωτοδίκως δικογράφου, στο οποίο γίνεται λόγος για την ITR ως «attuale unico socio controllante».

47 — Η σύμβαση αυτή είχε επίσης προσκομισθεί κατά τη διοικητική διαδικασία σε παράρτημα της απαντήσεως επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

48 — Βλ. αποφάσεις ArcelorMittal Luxembourg κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-405/06, EU:T:2009:90, σκέψεις 112 έως 117 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, η οποία επικυρώθηκε από το Δικαστήριο κατ' αναίρεση με την απόφαση ArcelorMittal Luxembourg κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά ArcelorMittal Luxembourg κ.λπ.) και Hoechst κατά Επιτροπής (EU:T:2009:366, σκέψη 64, «ο καταλογισμός στον νέο φορέα εκμετάλλευσης παράβασης διαπραχθείσας από τον παλαιό φορέα είναι μια δυνατότητα που η νομολογία αναγνωρίζει, υπό ορισμένες περιστάσεις, στην Επιτροπή και όχι μια υποχρέωση»).

49 — Με την πρόσφατη απόφασή του Dow Chemical κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-499/11 P, EU:C:2013:482, σκέψη 49 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) το Δικαστήριο τόνισε ότι «δεν ισχύει κάποια “προτεραιότητα” όσον αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής επιβολή προστίμου στη μία ή στην άλλη επιχείρηση», ήτοι στη μητρική ή στη θυγατρική της.

94. Αφετέρου, το γεγονός ότι, σε παλαιότερη υπόθεση, η Επιτροπή είχε προκρίνει τον καταλογισμό της ευθύνης στην μεταβιβάσασα μητρική εταιρεία και όχι στην μεταβιβασθείσα θυγατρική στερείται σημασίας, καθώς η πρακτική λήψεως αποφάσεων που η Επιτροπή έχει ακολουθήσει στο παρελθόν δεν δημιουργεί νομικό πλαίσιο δεσμευτικό για την αξιολόγηση της νομιμότητας πράξεων που αυτή εκδίδει σε μεταγενέστερο χρόνο⁵⁰.

95. Όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, η ίδια, επιλέγοντας στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως να καταλογίσει την ευθύνη για την παράβαση στην ITR Rubber ως οικονομική διάδοχο της ITR, έκανε χρήση της εξουσίας εκτιμήσεως που της αναγνωρίζει η νομολογία⁵¹.

96. Επομένως, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί καθόσον με αυτήν το Γενικό Δικαστήριο απεφάνθη ότι η εφαρμογή της αρχής της οικονομικής συνέχειας αποκλείετο στην υπό κρίση υπόθεση. Κατά συνέπεια, η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου αυτό να εξετάσει, αφενός, αν τα προσκομισθέντα από τις αναιρεσίβλητες στοιχεία αρκούν για την ανατροπή του τεκμηρίου κατά το οποίο η ITR, ως μητρική εταιρεία κατέχουσα το 100 % του κεφαλαίου της ITR Rubber και ανήκουσα στον ίδιο με αυτήν όμιλο ITR, άσκησε καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της και, αφετέρου, το επικουρικό προβληθέν από αυτές επιχείρημα ότι, στην περίπτωση κατά την οποία θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση ερείδεται σιωπηρώς στο εν λόγω τεκμήριο, στοιχειοθετείται προσβολή των δικαιωμάτων τους άμυνας, καθώς η ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν περιείχε σαφή αναφορά στο τεκμήριο αυτό⁵².

97. Τέλος, επιβάλλεται η τοποθέτησή μου επί ενός τελευταίου σημείου στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου αναιρέσεως. Οι αναιρεσίβλητες επισημαίνουν ότι, με την αίτησή της αναιρέσεως, η Επιτροπή δεν προσέβαλε τις σκέψεις της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο έκανε δεκτούς τον πέμπτο και τον έκτο λόγο ακυρώσεως, κρίνοντας ότι η προσαύξηση του προστίμου με την αιτιολογία ότι οι αναιρεσίβλητες είχαν διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στη σύμπραξη ήταν εσφαλμένη (σκέψεις 139 και 140, 145 και 146, καθώς και σκέψεις 253 και 254). Οι αναιρεσίβλητες συνάγουν εξ αυτού ότι, ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κατέστη αμετάκλητη. Η θέση αυτή είναι προδήλως πεπλανημένη. Συγκεκριμένα, με τις προπαρατεθείσες σκέψεις το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως εξέτασε το βάσιμο των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν προς αμφισβήτηση του ηγετικού ρόλου της Parker ITR. Το Γενικό Δικαστήριο άντλησε απλώς αυτομάτως τις συνέπειες των διαπιστώσεών του περί της ελλείψεως οικονομικής συνέχειας. Η αναίρεση που προτείνω καταλαμβάνει τις επίμαχες σκέψεις.

B – Δεύτερος λόγος αναιρέσεως: παραβίαση της αρχής ne ultra petita και της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων

1. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

98. Αφού ολοκλήρωσε την εξέταση της προσφυγής, το Γενικό Δικαστήριο, κάνοντας χρήση της εξουσίας του πλήρους δικαιοδοσίας, απεφάνθη επί του τελικού ύψους του προστίμου ως ακολούθως:

«250 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, εκ φύσεως, ο καθορισμός ενός προστίμου από το Γενικό Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ασκήσεως της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, δεν αποτελεί ακριβή μαθηματική άσκηση. Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο δεν δεσμεύεται από τους υπολογισμούς της Επιτροπής, αλλά προβαίνει στη δική του εκτίμηση, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως [...]

50 — Βλ., επίσης, το σημείο 95 των προτάσεων της γενικής εισαγγελέως J. Kokott στην υπόθεση ETI κ.λπ. (EU:C:2007:404).

51 — Βλ. αποφάσεις Erste Group Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-125/07 P, C-133/07 P και C-137/07 P, EU:C:2009:576, σκέψη 82) και Team Relocations κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-444/11 P, EU:C:2013:464, σκέψεις 159 και 160).

52 — Βλ., στο πλαίσιο αυτό, επί παραδείγματι, απόφαση Ballast Nedam κατά Επιτροπής (C-612/12 P, EU:C:2014:193).

[...]

257 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει, πρώτον, να ακυρωθεί το άρθρο 1, στοιχείο θ', της [επίδικης] αποφάσεως, καθόσον αφορά την παράβαση η οποία προσάπτεται στην Parker ITR για το προ του Ιανουαρίου 2002 χρονικό διάστημα, δεύτερον, να καθορισθεί το ποσό του επιβληθέντος σε αυτήν προστίμου σε 6 400 000 ευρώ, ποσό για το οποίο η Parker-Hannifin πρέπει να θεωρηθεί αλληλεγγύως υπεύθυνη μέχρι των 6 300 000 ευρώ, εφόσον η από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη της Parker-Hannifin δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το χρονικό διάστημα από 1ης έως 31 Ιανουαρίου 2002, και, τέλος, τρίτον, να απορριφθεί η προσφυγή κατά τα λοιπά.»

2. Επιχειρηματολογία των διαδίκων

99. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, μειώνοντας κατά 100 000 ευρώ την προσ αύξηση που εφαρμόστηκε, βάσει της διάρκειας της συμμετοχής στην παράβαση, επί του ποσού του προστίμου μέχρι του οποίου η μητρική εταιρεία Parker Hannifin εκρίθη αλληλεγγύως υπόχρεη, απεφάνθη *ultra petita*. Συγκεκριμένα, η Parker-Hannifin δεν είχε αμφισβητήσει ούτε την πραγματική διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση (την οποία, εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε με τις σκέψεις 129 και 256 της αποφάσεώς του) ούτε τον αντίστοιχο συντελεστή που εφαρμόστηκε κατά τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου. Συναφώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, με τις αποφάσεις του ΚΜΕ Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής και Χαλκόρ κατά Επιτροπής⁵³, το Δικαστήριο τόνισε ότι «η άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας δεν ισοδυναμεί με αυτεπάγγελτο έλεγχο» και ότι «απόκειται στον προσφεύγοντα να επικαλεστεί λόγους ακυρώσεως κατά της [επίδικης] αποφάσεως [...] και να προσκομίσει τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη των λόγων αυτών».

100. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η αιτιολογία που παρέχεται με τη σκέψη 257 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προς δικαιολόγηση της εν λόγω μειώσεως («εφόσον η από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη της Parker-Hannifin δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το χρονικό διάστημα από 1ης έως 31 Ιανουαρίου 2002») είναι αλυσιτελής διότι, με την επίδικη απόφαση, δεν έγινε δεκτή η ευθύνη της Parker-Hannifin για το εν λόγω χρονικό διάστημα. Στον βαθμό κατά τον οποίο πρόθεση του Γενικού Δικαστηρίου ήταν να αναφερθεί στο στοιχείο ότι η συμμετοχή της θυγατρικής Parker ITR στην παράβαση, όπως αυτή έγινε δεκτή με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, διήρκεσε κατά ένα μήνα περισσότερο (από 1ης Ιανουαρίου 2002) εκείνης της Parker-Hannifin (από 31ης Ιανουαρίου 2002), αυτό όφειλε, αντί να μειώσει το ποσό για το οποίο η Parker-Hannifin είχε κριθεί αλληλεγγύως υπόχρεη, να αυξήσει το ποσό του επιβληθέντος στην Parker ITR προστίμου.

101. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, συμφώνως προς τις κατευθυντήριες γραμμές που η ίδια ακολούθησε κατά τον υπολογισμό των προστίμων⁵⁴ και στις οποίες αναφέρεται το Γενικό Δικαστήριο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η εν λόγω διαφορά ενός μηνός στη διάρκεια της παραβάσεως δεν δύναται, λαμβανομένης υπόψη της μεθόδου στρογγυλοποιήσεως⁵⁵ που εφαρμόστηκε για το σύνολο των αποδεκτών της επίδικης αποφάσεως, να δικαιολογήσει μείωση του προστίμου για έναν μόνον εκ των εν λόγω αποδεκτών. Το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε, ως εκ τούτου, την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Κατά την Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε τουλάχιστον να εκθέσει τους λόγους για τους οποίους απέστη των κατευθυντήριων γραμμών στην περίπτωση της Parker-Hannifin, ενέργεια στην οποία αυτό δεν προέβη.

53 — C-389/10 P, EU:C:2011:816, σκέψη 131, και C-386/10 P, EU:C:2011:815, σκέψη 64.

54 — Κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 2, σημείο α['], του κανονισμού (ΕΚ) [...] 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2).

55 — Κατά το άρθρο 24 των κατευθυντήριων γραμμών: «[...] Περίοδοι μικρότερες του ενός εξαμήνου θα υπολογίζονται ως μισό έτος· περίοδοι που θα υπερβαίνουν το εξάμηνο αλλά θα είναι μικρότερες του έτους θα υπολογίζονται ως ένα πλήρες έτος».

102. Οι αναιρεσίβλητες υπενθυμίζουν εισαγωγικώς ότι, δεδομένου ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας η οποία αφορούσε αποκλειστικώς τις ίδιες, το Γενικό Δικαστήριο, κατά την άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας του, δεν δεσμευόταν, κατ' αρχήν, από την εφαρμοσθείσα από την Επιτροπή μέθοδο υπολογισμού του προστίμου⁵⁶. Επιπροσθέτως, κατά τις αναιρεσίβλητες, το Γενικό Δικαστήριο ακολούθησε τις κατευθυντήριες γραμμές κατά τον εκ νέου υπολογισμό του επιβληθέντος στην Parker ITR προστίμου.

103. Όσον αφορά το μέρος του επιβληθέντος στην Parker ITR προστίμου για το οποίο η Parker-Hannifin θα μπορούσε να θεωρηθεί αλληλεγγύως υπόχρεη, το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε να χορηγήσει στην Parker-Hannifin μείωση προκειμένου να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι η συμμετοχή της (ως μητρικής εταιρείας της Parker ITR) στην παράβαση υπήρξε κατά ένα μήνα βραχύτερη της άμεσης συμμετοχής της Parker ITR. Κατά τις αναιρεσίβλητες, η εν λόγω προσέγγιση είναι η μόνη που συνάδει προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Ενδεχόμενη αύξηση του επιβληθέντος στην Parker ITR προστίμου, όπως πρότεινε η Επιτροπή, θα συνιστούσε δυσμενή διακριτική μεταχείριση της Parker ITR έναντι των λοιπών αποδεκτών της επίδικης αποφάσεως. Ενδεχόμενη αναγνώριση ευθύνης της Parker-Hannifin μέχρι του ύψους του επιβληθέντος στην Parker ITR προστίμου θα συνιστούσε διάκριση εις βάρος της Parker-Hannifin, αφού η διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση υπήρξε βραχύτερη εκείνης της Parker ITR.

3. Εκτίμηση

104. Κατά την άποψή μου, το Γενικό Δικαστήριο, μειώνοντας κατά 100 000 ευρώ την προσαύξηση που εφαρμόσθηκε, βάσει της διάρκειας της συμμετοχής στην παράβαση, επί του ποσού μέχρι του οποίου η μητρική εταιρεία Parker Hannifin κρίνεται αλληλεγγύως υπόχρεη για την καταβολή του προστίμου, απεφάνθη *ultra petita*.

105. Αφενός, η σημασία και η έκταση της εξουσίας πλήρους δικαιοδοσίας του Γενικού Δικαστηρίου αναλύονται λεπτομερώς με τις προτάσεις μου στην υπόθεση Telefónica και Telefónica de España κατά Επιτροπής (C-295/12 P, EU:C:2013:619), όπου επισημαίνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο οφείλει να προβαίνει σε εμβριθή εξέταση του υπολογισμού του προστίμου. Συγκεκριμένα, κατά τον έλεγχο του, το Γενικό Δικαστήριο δεν δύναται να στηρίζεται μόνο στο περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτει η Επιτροπή προκειμένου να απεκδύεται την υποχρέωση ασκήσεως ανάλογου εμπειριστατωμένου ελέγχου, τόσο νομικού όσο και πραγματικού, επί του επιβληθέντος προστίμου ή να μην απαιτεί από την Επιτροπή να εξηγεί τη μεταβολή της πολιτικής της επιβολής προστίμου σε συγκεκριμένη υπόθεση.

106. Αφετέρου, ωστόσο, είναι αληθές ότι, κατά τη νομολογία, «ο [...] δικαστής [της Ένωσης] δεν μπορεί να αποφανθεί *ultra petita* [...] και συνεπώς η ακυρότητα την οποία κηρύσσει δεν μπορεί να υπερβεί τη ζητηθείσα από τον προσφεύγοντα»⁵⁷.

107. Είναι σαφές ότι, εν προκειμένω, η Parker-Hannifin δεν είχε αμφισβητήσει ούτε την πραγματική διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση (την οποία, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, επιβεβαίωσε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 129 και 256 της αποφάσεώς του, ήτοι από της 31ης Ιανουαρίου 2002 έως την 2α Μαΐου 2007) ούτε τον αντίστοιχο συντελεστή που εφαρμόσθηκε κατά τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου (ήτοι τον συντελεστή που συνδέεται με τη διάρκεια της συμμετοχής).

56 — Απόφαση Volkswagen κατά Επιτροπής (C-338/00 P, EU:C:2003:473, σκέψη 147).

57 — Απόφαση Επιτροπή κατά AssiDomän Kraft Products κ.λπ. (C-310/97 P, EU:C:1999:407, σκέψη 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ., επίσης, επί παραδείγματι, αποφάσεις Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (C-78/03 P, EU:C:2005:761, σκέψεις 44 έως 50), ENI κατά Επιτροπής (C-508/11 P, EU:C:2013:289, σκέψη 103) και Arkema κατά Επιτροπής (C-520/09 P, EU:C:2011:619, σκέψη 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

108. Επιπροσθέτως, με τις αποφάσεις του ΚΜΕ Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής και Chalkor κατά Επιτροπής⁵⁸, το Δικαστήριο τονίζει ότι «η άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας δεν ισοδυναμεί με αυτεπάγγελτο έλεγχο και [υπενθυμίζει] ότι η διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης διεξάγεται κατ' αντιμωλία. Με την εξαίρεση των λόγων δημοσίας τάξεως που ο δικαστής οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως, όπως είναι η απουσία αιτιολογίας της επίδικης απόφασεως, απόκειται στον προσφεύγοντα να επικαλεστεί λόγους ακυρώσεως κατά της απόφασεως αυτής και να προσκομίσει τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη των λόγων αυτών».

109. Οι αναιρεσίβλητες αμφισβήτησαν, βεβαίως, επιτυχώς τον ηγετικό ρόλο ως διαπιστωθείσα εις βάρος τους επιβαρυντική περίσταση, με αποτέλεσμα το Γενικό Δικαστήριο να προσαρμόσει το πρόστιμο (βλ. σκέψεις 145, 146 και 254 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως). Φρονώ, ωστόσο, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν δύναται, ακόμη και στο πλαίσιο ασκήσεως της εξουσίας του πλήρους δικαιοδοσίας, να αντλήσει εκ της εξουσίας αυτής τη δυνατότητα τροποποιήσεως ορισμένων παραμέτρων του προστίμου (εν προκειμένω του συνδεόμενου με τη διάρκεια συντελεστή) *κατά των οποίων η πρωτόδικως προσφεύγουσα δεν έχει προβάλει λόγο ακυρώσεως*.

110. Η αιτιολογία που παρέχεται με τη σκέψη 257 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως⁵⁹ προς δικαιολόγηση της εν λόγω μειώσεως («εφόσον η από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη της Parker-Hannifin δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το χρονικό διάστημα από 1ης έως 31 Ιανουαρίου 2002») είναι εξάλλου αλυσιτελής, καθώς, με την επίδικη απόφαση δεν έγινε δεκτή ευθύνη της Parker-Hannifin για το συγκεκριμένο διάστημα.

111. Φρονώ, όπως η Επιτροπή και στον βαθμό κατά τον οποίο πρόθεση του Γενικού Δικαστηρίου ήταν να αναφερθεί στην παράμετρο ότι η συμμετοχή της θυγατρικής Parker ITR στην παράβαση, όπως αυτή έγινε δεκτή με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, διήρκεσε κατά ένα μήνα (από 1ης Ιανουαρίου 2002) περισσότερο εκείνης της Parker-Hannifin (από 31ης Ιανουαρίου 2002), ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε, αντί να μειώσει το ποσό μέχρι του οποίου η Parker-Hannifin είχε κριθεί αλληλεγγύως υπόχρεη, να αυξήσει το ποσό του επιβληθέντος στην Parker ITR προστίμου. Συγκεκριμένα, αποτελεί εσφαλμένη πρακτική η μείωση *του μη αμφισβητούμενου μέρους του προστίμου* που επεβλήθη στη μητρική εταιρεία –αντί της αυξήσεως του *ποσού του αμφισβητούμενου μέρους του προστίμου* που επεβλήθη στην Parker ITR.

112. Ως προς το επιχείρημα της Επιτροπής ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εκθέσει τους λόγους για τους οποίους απέστη των κατευθυντήριων γραμμών για έναν μόνον εκ των αποδεκτών της επίδικης αποφάσεως, ήτοι για την Parker-Hannifin, από την ανάγνωση της σκέψεως 250 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει, κατά την άποψή μου, με σαφήνεια ότι το Γενικό Δικαστήριο θέλησε να «προβ[εί] στη δική του εκτίμηση» και δεν θεώρησε ότι δεσμεύεται από τις κατευθυντήριες γραμμές.

113. Όπως, όμως, έχει υπενθυμίσει ο γενικός εισαγγελέας Maduro, «στο πλαίσιο της ασκήσεως της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας, ο [...] δικαστής [της Ένωσης] έχει τις ίδιες νομικές υποχρεώσεις με την Επιτροπή κατά την επιβολή κυρώσεων». Στις υποχρεώσεις αυτές καταλέγεται, μεταξύ άλλων, η υποχρέωση αιτιολογήσεως⁶⁰.

58 — EU:C:2011:816, σκέψη 131, και EU:C:2011:815, σκέψη 64.

59 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 9 των προτάσεων.

60 — Απόφαση Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής (C-397/03 P, EU:C:2006:328, σκέψη 60). Το Δικαστήριο παραπέμπει συναφώς στην απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής (EU:C:2004:6, σκέψη 372). Βλ. επίσης, επί παραδείγματι, απόφαση Acerinox κατά Επιτροπής (C-57/02 P, EU:C:2005:453), με την οποία το Δικαστήριο αναιρέσε μερικώς την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου λόγω ελλείψεως αιτιολογίας. Βλ. επίσης το άρθρο 36 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, κατ' επιταγήν του οποίου «[ο]ι αποφάσεις είναι αιτιολογημένες». Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Συμβούλιο κατά de Nil και Impens (C-259/96 P, EU:C:1998:224, σκέψη 32) και διατάξεις Meyer κατά Επιτροπής (C-151/03 P, EU:C:2004:381, σκέψη 72), καθώς και L κατά Επιτροπής (C-230/05 P, EU:C:2006:270, σκέψη 83).

114. Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμώ ότι η μείωση του επιβληθέντος στην Parker-Hannifin προστίμου αποκλειστικώς για τον λόγο ότι «η από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη της Parker-Hannifin δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το χρονικό διάστημα από 1ης [Ιανουαρίου] έως 31 Ιανουαρίου 2002» (σκέψη 257 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως) δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη.

115. Για τους λόγους αυτούς ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτός.

Γ – Επί του υπολογισμού του προστίμου σε περίπτωση ευδοκιμήσεως του πρώτου λόγου αναιρέσεως

116. Για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο αποφασίσει να προβεί σε εκ νέου υπολογισμό του προστίμου, οι αναιρεσίβλητες επισημαίνουν, κατ' αρχάς, ότι δεν θα έπρεπε να εφαρμοσθεί καμία προσαύξηση επί τη βάσει της συνδρομής επιβαρυντικών περιστάσεων.

117. Δεύτερον, οι αναιρεσίβλητες υποστηρίζουν ότι το πρόστιμο για το οποίο η Parker ITR θα μπορούσε, σε περίπτωση νέου υπολογισμού, να κριθεί αποκλειστικώς υπόχρεη, δεν δύναται, συμφώνως προς το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003⁶¹, να υπερβεί το 10 % του κύκλου εργασιών της. Οι αναιρεσίβλητες υπενθυμίζουν ότι, έως την 31η Ιανουαρίου 2002, η Parker ITR (τότε ITR Rubber) και η Parker-Hannifin ήταν δύο διαφορετικές επιχειρήσεις. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, με την επίδικη απόφαση, η Parker-Hannifin εκρίθη αλληλεγγύως υπόχρεη μόνο για μέρος (ήτοι μέχρι του ποσού των 8 320 000 ευρώ) του συνολικού προστίμου που επεβλήθη στην Parker ITR (ύψους 17 290 000 ευρώ). Για τον ίδιο λόγο, κατά τις αναιρεσίβλητες, προκειμένου να καθορισθεί το ανώτατο όριο 10 % που πρέπει να εφαρμοσθεί επί του ποσού του προστίμου για το οποίο η Parker ITR κρίνεται αποκλειστικώς υπόχρεη, η επίδικη απόφαση όφειλε να λάβει υπόψη τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησε το 2008 η Parker ITR (ήτοι 9 304 570 ευρώ) και όχι τον ενοποιημένο κύκλο εργασιών του ομίλου Parker.

118. Τα επιχειρήματα των αναιρεσιβλήτων αντιστοιχούν σε εκείνα που οι ίδιες προέβαλαν πρωτοδίκως με τον όγδοο λόγο ακυρώσεως, τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε και απέρριψε (βλ. σκέψεις 227 και 228 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως). Κατά τη σκέψη 228, «[ε]φόσον ο πρώτος λόγος ακυρώσεως γίνεται δεκτός, ο όγδοος λόγος ακυρώσεως, καθόσον αφορά την προ της 1ης Ιανουαρίου 2002 παραβατική περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας η ITR διέπραξε την παράβαση, είναι αλυσιτελής. Περαιτέρω, είναι αβάσιμος, καθόσον αφορά τη μετά την 1η Ιανουαρίου 2002 παραβατική περίοδο, εφόσον, κατά τη διάρκεια όλης αυτής της περιόδου, πλην ενός μηνός, η Parker ITR και η Parker-Hannifin αποτελούσαν οικονομική οντότητα υπεύθυνη για την τιμωρούμενη παράβαση. Επομένως, το ανώτατο όριο του προστίμου μπορούσε να υπολογιστεί επί του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχειρήσεως αυτής, δηλαδή επί του συνόλου των εταιρ[ε]ιών που τη συναποτελούν».

119. Είναι αληθές ότι με τις προτάσεις μου επί της υποθέσεως YKK κ.λπ. Επιτροπής (C-408/12 P, EU:C:2014:66, σκέψεις 96 έως 145), κατόπιν μιας λεπτομερούς αναλύσεως, κατέληξα στο συμπέρασμα «ότι το Γενικό Δικαστήριο [είχε παραβεί] το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, διότι μόνο η θυγατρική (YKK Stocko) έπρεπε να θεωρηθεί ως “επιχείρηση που συμμετείχε στην παράβαση” ως προς την πρώτη περίοδο και κατά συνέπεια έπρεπε να ληφθεί υπόψη ο κύκλος εργασιών της θυγατρικής και όχι του ομίλου για τον υπολογισμό του ανωτάτου ορίου του 10%». Την ίδια θέση διατύπωσε και η γενική εισαγγελέας E. Sharpston με τις προτάσεις της επί της υποθέσεως Gascogne Sack Deutschland κατά Επιτροπής (C-40/12 P, EU:C:2013:361, σκέψεις 71 έως 90).

120. Εντούτοις, εν προκειμένω, οι αναιρεσίβλητες δεν δύνανται να επωφεληθούν της εν λόγω επιχειρηματολογίας, δεδομένου ότι δεν άσκησαν αίτηση αναιρέσεως ή, έστω, αντανάιρεση κατά των σκέψεων 227 και 228 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο έταμε το συγκεκριμένο ζήτημα.

61 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] (ΕΕ L 1, σ. 1).

121. Επιβάλλεται, συναφώς, η υπόμνηση ότι, κατά το άρθρο 172 του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο ετέθη σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 2012, κάθε διάδικος της εκκρεμούς ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου υποθέσεως που έχει συμφέρον να γίνει δεκτή ή να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως δύναται να υποβάλει υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως εντός δύο μηνών από της επιδόσεως της. Το άρθρο 176, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει περαιτέρω ότι οι διάδικοι που αναφέρονται στο άρθρο 72 δύνανται να ασκήσουν αντανάιρεση εντός της προθεσμίας που προβλέπεται για την υποβολή του υπομνήματος επί της αιτήσεως αναιρέσεως. Τέλος, το άρθρο 176, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι η αντανάιρεση ασκείται με χωριστό δικόγραφο, διάφορο του υπομνήματος επί της αιτήσεως αναιρέσεως.

122. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση το Δικαστήριο έθεσε στις αναιρεσίβλητες ερώτημα περί των λόγων για τους οποίους δεν άσκησαν αντανάιρεση. Η απάντηση των αναιρεσιβλήτων ήταν ότι η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου δεν περιείχε κάποια διαπίστωση δεκτική προσβολής, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο δεν είχε τοποθετηθεί επί του κύκλου εργασιών που έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου, αφού με τη σκέψη 229 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, αυτό έκρινε ότι, «[ε]φόσον ο πρώτος λόγος ακυρώσεως γίνεται δεκτός, δεν είναι περαιτέρω αναγκαίο να εξεταστούν οι άλλες αιτιάσεις, οι οποίες αφορούν την παραβίαση της αρχής της προσωπικής ευθύνης και της αναλογικότητας και την έλλειψη αιτιολογίας, καθόσον αφορούν τις επιπτώσεις της συνεκτιμήσεως, στην προσβαλλόμενη απόφαση, της προ της 1ης Ιανουαρίου 2002 χρονικής περιόδου».

123. Είναι σαφές ότι η θέση αυτή των αναιρεσιβλήτων δεν είναι ορθή. Από τη σκέψη 120 των προτάσεων προκύπτει με σαφήνεια ότι το Γενικό Δικαστήριο απεφάνθη τω όντι επί του συγκεκριμένου ζητήματος, γεγονός που αποτυπώνεται, εξάλλου, στο διατακτικό της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

124. Εν πάση περιπτώσει, οι αναιρεσίβλητες αφιέρωσαν δεκαπέντε σημεία (83 έως 97) του υπομνήματός τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως προκειμένου να επισημάνουν ότι, «[α]ν, παρά τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν ανωτέρω, με τον τίτλο II, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως γίνει δεκτός και το Δικαστήριο αποφασίσει να προβεί σε εκ νέου υπολογισμό του προστίμου: (i) για τους λόγους που εκτέθηκαν ανωτέρω, καμία προσαύξηση λόγω επιβαρυντικών περιστάσεων δεν δύναται να εφαρμοσθεί και (ii) το πρόστιμο για το οποίο η Parker ITR κρίνεται αποκλειστικώς υπόχρη δεν δύναται να υπερβεί το 10 % του κύκλου εργασιών της». Εξ αυτού συνάγεται με σαφήνεια ότι, κατά την αναγνώση της αιτήσεως αναιρέσεως της Επιτροπής στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, οι αναιρεσίβλητες αντελήφθησαν ότι υπήρχε πιθανότητα η εν λόγω αίτηση αναιρέσεως να γίνει δεκτή από το Δικαστήριο και να αναιρεθεί, ως εκ τούτου, η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση του πρώτου λόγου ακυρώσεως που οι ίδιες είχαν προβάλει ενώπιόν του. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο οι αναιρεσίβλητες ανέπτυξαν την εκτενή αυτή επιχειρηματολογία με τα σημεία 83 έως 97 του υπομνήματός τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως. Όπως, όμως, εξήγησα ανωτέρω, εάν οι αναιρεσίβλητες επιθυμούσαν να προβάλουν εκ νέου τον συγκεκριμένο λόγο, ηδύναντο, συμφώνως προς τον Κανονισμό Διαδικασίας, να το πράξουν μόνο με αντανάιρεση και όχι δια απλής προβολής των επιχειρημάτων τους με το υπόμνημά τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως.

125. Εφόσον οι αναιρεσίβλητες δεν άσκησαν αντανάιρεση με χωριστό δικόγραφο, διάφορο του υπομνήματός τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως, η προεκτεθείσα επιχειρηματολογία τους πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη⁶².

62 — Εν πάση περιπτώσει, οι αναιρεσίβλητες δεν έβαλαν καν κατά των σκέψεων 227 και 228 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

IV – Πρόταση

126. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο:

- να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Parker ITR και Parker-Hannifin κατά Επιτροπής (T-146/09, EU:T:2013:258), καθόσον με αυτήν το Γενικό Δικαστήριο απεφάνθη ότι η εφαρμογή της αρχής της οικονομικής συνέχειας απεκλείετο στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως και ακύρωσε την προσαύξηση του επιβληθέντος στην Parker ITR Srl προστίμου, την οποία είχε εφαρμόσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά τον υπολογισμό του προστίμου λόγω του ηγετικού ρόλου της Parker ITR στη σύμπραξη·
- να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου αυτό να εξετάσει αν τα προσκομιζόμενα από τις Parker Hannifin Manufacturing Srl και Parker-Hannifin Corp. στοιχεία αρκούν για την ανατροπή του τεκμηρίου κατά το οποίο η ITR SpA, ως μητρική εταιρεία κατέχουσα το 100% του κεφαλαίου της ITR Rubber και ανήκουσα στον ίδιο με αυτήν όμιλο, άσκησε καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της·
- να διαπιστώσει ότι το Γενικό Δικαστήριο, μειώνοντας κατά 100 000 ευρώ την προσαύξηση που εφαρμόστηκε, βάσει της διάρκειας της συμμετοχής στην παράβαση, επί του ποσού μέχρι του οποίου η μητρική εταιρεία Parker-Hannifin εκρίθη αλληλεγγύως υπόχρεη για την καταβολή του προστίμου, απεφάνθη *ultra petita*·
- να διαπιστώσει ότι η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου μείωση του επιβληθέντος στην Parker-Hannifin προστίμου αποκλειστικώς για τον λόγο ότι «η από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη της Parker-Hannifin δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το χρονικό διάστημα από 1ης [Ιανουαρίου] έως 31 Ιανουαρίου 2002» δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη, και
- να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.